

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
GRAD GRAČANICA

Razmatra: Gradsko vijeće

Predlagač: Gradonačelnik

I N F O R M A C I J A
o aktuelnim privrednim kretanjima
Grada Gračanica
u 2020. godini

Obradivač: Služba za poduzetništvo.
lokalni razvoj i finansije

Gračanica, juli 2021. godine

SADRŽAJ

U V O D.....	5
1. SAŽETAK.....	6
2. OSNOVNI PODACI O GRADU	10
3. OPĆI PROFIL PRIVREDE GRADA GRAČANICA	12
3.1. Ukupan prihod po djelatnostima	13
3.2. Ukupna dobit/gubitak po djelatnostima	14
3.3. Broj firmi po djelatnostima	15
3.4. Zaposlenost po djelatnostima.....	16
3.5. Prerađivačka industrija.....	17
4. KLJUČNI POKAZATELJI POSLOVANJA.....	28
4.1. Pokazatelji likvidnosti.....	28
4.2. Pokazatelji efikasnosti.....	28
4.3. Pokazatelji solventnosti.....	29
5. STRUKTURA PRIVREDNIH SUBJEKATA PREMA BROJU ZAPOSLENIH	31
6. PREGLED NAJUSPJEŠNIJIH FIRMI PREMA UKUPNOM PRIHODU. DOBITI I PRIHODU PO ZAPOSLENOM.....	32
7. SPOLJNOTRGOVINSKA RAZMJENA	34
8. INVESTICIJE U PROIZVODNE OBJEKTE	36
9. UKUPNA ZAPOSLENOST, NEZAPOSLENOST I PLAĆE.....	40
9.1. Pregled stanja i kretanja na tržištu rada	40
9.2. Prosječne neto plaće i penzije.....	42
10. POLJOPRIVREDA	44
10.1. Vrijednost i struktura ukupne individualne poljoprivredne proizvodnje	45
10.2. Investiciona ulaganja u individualnu poljoprivrednu proizvodnju, preradu i drugo.....	46
10.3. Podrška primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji.....	47
11. RANG RAZVIJENOSTI.....	49
12. UNAPREĐENJE POSLOVNOG OKRUŽENJA - ULOGA JLS.....	50
13. ZAKLJUČCI.....	56
14. INDIKATORI RAZVOJA GRADA GRAČANICA SA UPOREDNIM POKAZATELJIMA ZA TUZLANSKI KANTON U PERIODU 2014.- 2019. GODINE.....	58

Pregled tabela

Tabela 1. Površina u km ²	10
Tabela 2. Opći profil privrede Općine Gračanica/Grada Gračanica u periodu 2018.-2020.godine (Iznosi u 000 KM)	12
Tabela 3. Ukupan prihod po djelatnostima u periodu 2018.-2020.godine.....	13
Tabela 4. Ukupna dobit i gubitak po djelatnostima u periodu 2018.-2020.godina u 000 KM	14
Tabela 5. Pregled broja firmi po djelatnostima u periodu 2018.-2020. godine	15
Tabela 6. Pregled zaposlenosti po djelatnostima u periodu 2018.-2020. godine.....	16
Tabela 7. Opći podaci o djelatnosti Trgovine na malo i veliko, popravka motornih vozila i motocikla u periodu 2018.-2020.godine (Šifra djelatnosti-G).....	17
Tabela 8. Opći podaci o prerađivačkoj djelatnosti u periodu 2018.-2020. godine	17
Tabela 9. Ukupan prihod prerađivačke industrije po djelatnostima u periodu 2018.-2020.godine.....	18
Tabela 10. Prihodi od izvoza po djelatnostima prerađivačke industrije u periodu 2018.-2020. godine.....	20
Tabela 11. Broj zaposlenih po djelatnostima prerađivačke industrije u periodu 2018.-2020.godine.....	21
Tabela 12. Dobit/gubitak po djelatnostima prerađivačke industrije u periodu 2018.-2020.godine.....	22
Tabela 13. Pokazatelji prosječnog troška bruto plaća po djelatnostima prerađivačke industrije u periodu 2018.-2020. godinu.....	23
Tabela 14. Zbirni pregled indikatora vodećih privrednih djelatnosti Grada u periodu 2018.-2020. godinu ..	26
Tabela 15. Pokazatelji likvidnosti privrede u periodu 2018.-2020. godine	28
Tabela 16. Pokazatelji efikasnosti privrede u periodu 2018.-2020.godine.....	29
Tabela 17. Pokazatelji solventnosti privrede u periodu 2018.-2020. godine.....	30
Tabela 18. Kriterij Svjetske banke-kategorizacija MSP.....	31
Tabela 19. Najuspješnije firme prema visini ukupnog prihoda u periodu 2018.-2020.godine.....	32
Tabela 20. Najuspješnije firme prema visini ukupne dobiti u periodu 2018.-2020. godine.....	33
Tabela 21. Najuspješnije firme prema visini operativne dobiti - EBIT u periodu 2018.-2020. godine.....	33
Tabela 22. Spoljno trgovinska razmjena u periodu od 2008. do 2020. godini sa uporednim podacima TK i FBiH za 2020. godinu.....	34
Tabela 23. Prosjek izvoza po stanovniku u periodu 2014. – 2020. godine.....	35
Tabela 24. Prosjek uvoza po stanovniku u periodu 2013.-2019. godine	35
Tabela 25. Pregled investicija u periodu 2011.-2020. godine	36
Tabela 26. Pregled investicija u proizvodno poslovne objekte u m ² po mjesnim zajednicama u periodu 2011.-2020. godine.....	36
Tabela 27. Pregled broja investicija u proizvodno poslovne objekte po mjesnim zajednicama u periodu 2011.-2020.godine.....	36
Tabela 28. Pregled poslovnih objekata za koja su izdata odobrenja za građenje u 2020. godini po investitorima	37
Tabela 29. Pregled poslovnih objekata za koja su izdata odobrenja za građenje u 2018-2019. godini po investitorima	37
Tabela 30. Stambeni objekti kolektivnog stanovanja –izgradnja u 2020.godini	37
Tabela 31. Investicije u proizvodne objekte u 2014.-2015. godini.....	38
Tabela 32. Investicije u proizvodno poslovne objekte u 2016. godini po investitorima	39
Tabela 33. Investicije u proizvodno poslovne objekte u 2017. godini po investitorima	39

Tabela 34. Zaposlenost ukupnog i radno aktivnog stanovništva 1991. i 2016.-2020. godine.....	40
Tabela 35. Zaposlenost, nezaposlenost sa uporednim podacima u periodu od 2017. do 2020. g.....	40
Tabela 36. Stepen zaposlenosti u periodu 2014.-2020. godine sa uporednim pokazateljima za TK i FBiH..	41
Tabela 37. Stepen nezaposlenosti u periodu 2014.-2020. godine sa uporednim pokazateljima za TK i FBiH	41
Tabela 38. Prosječne plaće u periodu 2016.-2020.godine	42
Tabela 39. Prosječne neto plaće u periodu 2008-2020.godine sa uporednim podacima za FBiH i TK	43
Tabela 40. Prosječne penzije u periodu 2008.-2020. godine sa uporednim podacima FBiH i TK.....	43
Tabela 41. Struktura upotrebe zemljišta	44
Tabela 42. Obračun bruto dodane vrijednosti i mješovitog dohotka (neto dodane vrijednosti) u periodu 2017-2020. godine	45
Tabela 43. Individualna poljoprivredna proizvodnja u periodu 2016-2020. godine	46
Tabela 44. Vrijednost ulaganja u individualnu poljoprivrednu proizvodnju u 2016.-2020. godina.....	46
Tabela 45. Investicije po karakteru izgradnje (2016.-2020. godina)	47
Tabela 46. Podrška primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji po izvorima finansiranja u periodu 2008. - 2019.godine	47
Tabela 47. Nivo razvijenosti (za 14 od 79) općina/gradova FBiH u 2020. godini	49
Tabela 48. Pregled poticaja iz 2018. godine	51
Tabela 49. Pregled poticaja iz 2019. godine.....	51
Tabela 50. Pregled poticaja iz 2020. godine.....	52
Tabela 51. Pregled zbirnih indikatora harmonizacije katastra i zemljišno knjižnih (ZK) podataka obuhvaćenih u periodu 2016.-2020. godine	53
Tabela 52. Katastarske Općine sa brojem parcela obuhvaćenih procesom harmonizacije katastra i zemljišno knjižnih podataka u periodu 2016.-2020. godine.....	53

U V O D

Svrha ove Informacije je da obezbijedi relevantne pouzdane i tačne informacije o ukupnim privrednim kretanjima, što je osnov za donošenje kvalitetnih odluka i mjera unapređenja poslovnog okruženja.

Treba imati u vidu i činjenicu da je ukupan obim podataka koji su obuhvaćeni ovom Informacijom ograničen i ne ulazi u analitiku podnosioca finansijskog izvještaja - što je u skladu sa Zakonom o pristupu informacijama.

Podaci iz Informacije treba da posluže i kao osnov za strateško planiranje i praćenje cjelokupnog ekonomskog razvoja na području Grada Gračanica.

Pri izradi Informacije kao izvor podataka korišteni su zbirni podaci, po završnim računima za period 2018.-2020.godine, koji su obrađeni od strane kompanije LRC Inženjering d.o.o. i podaci:

- Federalnog zavoda za zapošljavanje
- Federalnog zavoda za statistiku
- Federalnog zavoda za programiranje razvoja
- Statistike Grada Gračanica

1. SAŽETAK

Prema novoj Metodologiji za izračun indeksa razvijenosti, koji se primjenjuje od 2018. godine, po rangui razvijenosti, Grad Gračanica se nalazi na 23 mjestu, od 79 općina/gradova u FBiH, a na trećem mjestu u Kantonu Tuzla, poslije Tuzle i Banovića, sa indeksom razvijenosti od 0,94, u III grupi (od pet grupa). Poređenja radi u III grupi su: Općina Gradačac na 36. mjestu i Srebrenik na 45. mjestu. Izvor podataka: „Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH u 2020. godini“. Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja – juni 2020. godine.

Globalna pandemija COVID-19 izazvala je u svijetu velike ekonomske posljedice po sve države pa tako i Bosnu i Hercegovinu, a i Grad Gračanicu. Prvi snažan udarac za ekonomiju se desio nakon uvođenja stanja prirodne nesreće u BiH sredinom marta 2020. godine kada su vlasti na svim nivoima organizovanja počele donositi mjere u cilju zaštite zdravlja i života naših građana. Pandemija je imala direktan uticaj na ekonomski sektor koji se morao prilagoditi novim izazovima.

Svjetska zdravstvena organizacija i javno zdravstveni autoriteti širom svijeta pa i u BiH preduzimaju aktivnosti koje su usmjerene na suzbijanje širenja COVID-19, u koji su uključeni svi segmenti društva, uključujući poslodavce, uposlenike i građane, kako bi zaustavili ovu bolest.

Nakon što je u martu 2020. godine proglašeno stanje nesreće u Federaciji Bosne i Hercegovine, formiran je krizni štab Grada Gračanica na čelu sa Gradonačelnikom Nusretom Helićem. Odmah su poduzete mjere prevencije, što je u tom periodu bilo najvažnije za očuvanje zdravlja i života građana i odvijanje radnih procesa.

Gradsko vijeće Grada Gračanica na sjednici održanoj 30.04.2020. godine donijelo je Odluku o izmjeni propisa Grada Gračanica s ciljem obezbjeđenja pomoći za ublažavanje posljedica pandemije Covid-19. Gradonačelnik Grada Gračanica je donio Rješenje o imenovanju Komisije za dodjelu pomoći iz Budžeta Grada Gračanica privrednim društvima i obrtima u cilju sanacije posljedica u privredi uzrokovanih pandemijom Corona virusa COVID-19. Donesen je Pravilnik o kriterijima, načinu i postupku raspodjele sredstava iz Budžeta Grada Gračanica u svrhu pomoći privrednim društvima i obrtima u cilju sanacije posljedica u privredi uzrokovanih pandemijom corona virusa COVID 19.

Raspisan je Javni poziv za dodjelu jednokratne pomoći Grada Gračanica privrednim društvima i samostalnim djelatnostima u cilju sanacije posljedica u privredi uzrokovanih pandemijom Corona virusa COVID 19. Dodijeljene su jednokratne pomoći privrednim subjektima u iznosu od 210.290,00 KM.

Grad Gračanica je pokrenuo organizaciju kampanje Podizanja svijesti građana u cilju provođenja preventivnih mjera za sprečavanje širenja korona virusa COVID-19 u julu mjesecu 2020. godine. U kampanji su učestvovali firme sa područja Grada Gračanica i Općine Doboje Istok u vidu donacija za nabavku zaštitne opreme i izrade promotivnog materijala, a mediji u vidu promocije kampanje. Nevladine organizacije su angažovane na distribuciji zaštitne opreme na više prometnih lokacija u Gradu.

Obzirom na novonastalu situaciju vezano za geografsko širenje epidemije novog korona virusa, koji je proglašen vanrednim javnozdravstvenim događajem međunarodnog značaja, kao i preduzimanja dodatnih mjera opreza i prevencije Gradonačelnik Grada Gračanica formirao je Krizni štab Grada Gračanica, koji je imao zadatak uspostavljanja što bolje komunikacije i koordinacije sa svim nadležnim institucijama na području Federacije BiH, Tuzlanskog kantona i Grada Gračanica.

I pored nedostatka sistemskih reformi koje vode ka povećanju konkurentnosti privrede, unapređenja poslovnog ambijenta te elementarnih nepogoda iz 2014.godine, pokazatelji poslovanja i investicionih ulaganja ukazuju na pozitivan trend privrednih kretanja na području Grada Gračanica.

U 2020.godini (zbog Covid pandemije), zabilježen je pad privrednih aktivnosti, posmatrano kroz indikatore koji pokazuju pad: ukupnog prihoda od 3,29 %, zaposlenosti od 1,69 %, izvoza za 4,17 %, ali porast dobiti od 8,77 % u odnosu na 2019. godinu.

Ovom analizom obuhvaćeno je ukupno 448 kompanija koje su podnijele finansijske izvještaje Finansijskoj informatičkoj agenciji FBiH za 2020. godinu. Prema obrađenim podacima za 2020. godinu, u 448 firmi bilo je ukupno 8.166 zaposlenih, što je za 1,69 % manje u odnosu na 2019. godinu, a za 4,92 % više u odnosu na 2018. godinu.

Struktura učešća u ukupnoj privredi po djelatnostima nije se bitno promijenila. Najznačajnije učešće po visini ukupnog prihoda imaju sektori prerađivačke industrije (50,34 %), trgovine (28,58 %), građevinarstvo (10,57 %) i prijevoz (3,13 %). Detaljnom analizom privredne strukture po djelatnostima, opća je konstatacija da se 50,34 % ukupnog prihoda, 46,72 % dobiti i 56,99 % zaposlenosti, ostvaruje u prerađivačkoj industriji. Na djelatnosti trgovine na veliko i malo, odnosi se 28,58 % ukupnog prihoda 32,24 % dobiti i 17,98 % zaposlenosti privrede. Učešće građevinarstva u ukupnom prihodu iznosi 10,57 %, dobiti 15,70 % i zaposlenosti 10,65 %.

U prerađivačkoj industriji koja obuhvata 161 poslovni subjekat, sa 4.654 zaposlenih, ostvareno je 398,29 miliona KM prihoda, odnosno 50,34 % ukupnog prihoda privrede, 31,61 milion dobiti ili 46,73 % ukupne dobiti privrede Grada.

U djelatnosti trgovine koja obuhvata 129 poslovnih subjekata, sa 1.468 zaposlenih radnika (ili 17,98 % od ukupnog broja zaposlenih u privredi), ostvareno je 226,12 miliona KM ukupnog prihoda, odnosno 28,58 % od ukupnog prihoda privrede, 21,81 miliona KM dobiti ili 32,24 % od ukupne dobiti privrede Grada.

U odnosu na 2019. godinu zabilježen je neznatan porast prosječnih plaća za 2,77 % (sa 631,00 KM na 649,00 KM), ali je još uvijek ispod prosječnih plaća TK i FBiH i čini 75,20 % prosjeka TK, a 67,88 % prosjeka FBiH.

Prosječna penzija od 391,71 KM je niža od prosječne penzije Tuzlanskog kantona i penzija u FBiH i čini 85,72 % prosječne penzije TK (456,95 KM), a 91,54 % prosječne penzije u FBiH (427,92 KM).

Relativno dobra privredna aktivnost u periodu od 2016. do 2019. godine je uticala na povećanje broja zaposlenih. Međutim, pandemija COVID-19 i pored niza podsticaja privredi kako sa lokalnog tako i sa viših nivoa vlasit i donatora u 2020. godini je uticala na smanjenje broja zaposlenih.

Stopa zaposlenosti radnoaktivnog stanovništva (stanovništvo u dobi od 15-65 godina), kontinuirano raste sa 24,7 % iz 2015.godine na 35,3 % u 2020. godini, iznad je stope zaposlenosti iz 1991. godine (31,40 %).

Kao drugo, prema podacima Zavoda za zdravstveno osiguranje, 12.710 lica su nositelji zdravstvenog osiguranja, od toga (10.439 iz radnog odnosa, 656 samostalnih djelatnosti, 201 dobrovoljnih osiguranika, i 1.414 inostranih osiguranika).

Ako ovom broju dodamo 2.640 poljoprivrednika (kao neformalnu radnu snagu), registrovanih u registru poljoprivrednika, na tržištu rada je zaposleno ukupno 15.350 osoba što je za 31,92 % više u odnosu na 1991.godinu kada je broj zaposlenih iznosio 11.636 .

Međutim još uvijek ostaje **2.724 osoba iz formalne radne snage koji ostaju nezaposleni.**

Pozitivne promjene stope zaposlenosti uticale su na pozitivno kretanje stope nezaposlenosti koja ima tendenciju smanjenja od 2008. godine, kada je iznosila 52,2 %, i smanjena je na 40,20 % u 2020. godini.

U 2020. godini na području JLS evidentirano je 7.261 nezaposlenih lica.

Stopa nezaposlenosti od 40,20 % je niža od stepena nezaposlenosti TK koji iznosi 44,10 % ali je viša od stepena nezaposlenosti FBiH od 38,20 % U odnosu na 13 općina/gradova TK , grad Gračanica sa stepenom nezaposlenosti od 40,20 % je druga općina/grad odmah iza Grada Tuzla sa (31,40 %) i ima znatno nižu stopu nezaposlenosti u odnosu na grad Gradačac (42,80 %), grad Srebrenik (53,20 %) i općinu Lukavac (45,70 %).

Analizom spoljno trgovinske razmjene u periodu 2008.-2019. godini nastavlja se povećanje poslovne aktivnosti na stranom tržištu. U istom periodu ukupan obim spoljno trgovinske razmjene povećan je za 55,32 % (sa 282,15 na 438,84 miliona KM).

U 2020.godini pandemija COVID-19 uticala je na smanjenje uvoza za 17,32 miliona KM (sa 212 miliona KM na 194,99 miliona KM) i smanjenje izvoza za 9,44 miliona KM (sa 226,5 miliona KM na 217,09 miliona KM a obim spoljnotrgovinske razmjene smanjen je za 26,8 miliona KM.

U 2020.godini sa ostvarenim uvozom od 194,99 miliona KM i izvozom od 217,09 miliona KM iskazan je pozitivan saldo od 22,10 miliona KM, a pokrivenost uvoza izvozom od 111,33 %, koji je iznad pokrivenosti uvoza izvozom FBiH koji iznosi 58,83 % i TK koji iznosi 88,30 %.

Učešće izvoza privrede Grada Gračanica u izvozu Tuzlanskog kantona iznosi 12,98 %, a uvoza 10,36 %.

Od 2018. godine privreda Gračanice iz negativnog salda robne razmjene ulazi u pozitivan saldo robne razmjene (sa 4,94 miliona KM na 22,10 miliona KM). Uprkos globalnoj pandemiji korona virusa Covid 19 i u 2020. godini, nastavljen je pozitivan trend rasta.

Koeficijent tekućeg pokazatelja likvidnosti privrede Grada (koji iznosi 1,24) je u porastu u odnosu na 2018. godinu kada je iznosio 1,10. Obzirom da je iznad vrijednosti 1, znači da su kompanije u dobroj poziciji po pitanju izmirenja obaveza tekućim sredstvima.

Ovaj koeficijent niži je od tekućeg pokazatelja likvidnosti za top 10 kompanija u industrijskoj grani u BiH koji iznosi 1,87 ali je iznad tekućeg koeficijenta likvidnosti na nivou BiH koji iznosi 1,21.

S druge strane ubrzani pokazatelj likvidnosti, s obzirom da je ispod koeficijenta 1 (iznosi 0,63). ukazuje na lošu poziciju po pitanju izmirenja tekućih obaveza i niži je od koeficijenta likvidnosti u industrijskoj grani na nivou BiH (koji iznosi 0,79) i top 10 kompanija (koji iznosi 1,31).

U periodu 2018. – 2020. godine prosječan broj dana naplate potraživanja smanjen je sa 58,43 na 57,03; prosječan broj dana obrta zaliha sa 125,56 na 158,72 dana; prosječan broj dana plaćanja obaveza prema dobavljačima sa 58,87 na 62,9 dana.

Prosječan prihod po zaposlenom je opao za 6,00 % . Prosječan trošak bruto plaća po zaposlenom je iako je neznatno povećan sa 14.207,00 KM na 15.165,00 KM (za samo 6,32 %) je niži od prosjeka top 10 kompanija (koji iznosi 26.450,00 KM) i prosjeka privrede BiH (koji iznosi 20.370,00 KM).

U periodu 2018.-2020. godine indikatori solventnosti su se kretali kako slijedi: stepen tuđih izvora sredstava opada (sa 54,8 % na 52,9 %), stepen kreditnog zaduženja u odnosu na kapital raste (sa 39,7 % na 46,3 %). Procenat tuđih izvora sredstava od 52,9 % je viši u odnosu na na industrijske

grane BiH koji iznosi 28,4 % i top deset kompanija u industrijskoj grani u BiH (49,5 %). Stopa kreditnog zaduženja od 46,3 %, viša je u odnosu na industrijske grane BiH, koja iznosi 36,0 % i top deset kompanija u industrijskoj grani u BiH 15,2 %.

Pad likvidnosti je doveo do smanjenja stope zaduženja u odnosu na kapital.

U periodu od 2011. do 2020. godine zabilježen je pozitivan trend rasta investicija.

U navedenom periodu, 98 kompanija je investiralo u proizvodno poslovne objekte ukupne površine od 178.872 m², prosječno godišnje 17.887 m² korisne površine.

U strukturi investicija najveći broj proizvodno-poslovnih objekata pokrenut je u MZ Gračanica u poslovnoj zoni, zatim slijedi MZ Stjepan Polje, MZ Donja Lohinja i dr.

U 2020. godini tri investitora investirali su u izgradnju tri stambena objekta kolektivnog stanovanja sa ukupno 191 stanom.

Vrijednost ukupne individualne poljoprivredne proizvodnje kontinuirano se povećava sa 33,64 miliona KM iz 2017. godine na 53,49 miliona KM u 2020. godini. U odnosu na prethodnu godinu povećana je za 14,81 % (sa 46,81 miliona KM na 53,49 miliona KM), što je dijelom rezultat podsticaja.

Na ukupno povećanje uticalo je povećanje svih vrsta proizvodnje što se vidi iz indikatora u tabeli br. 41.

U strukturi ukupne poljoprivredne proizvodnje najviše su zastupljeni: proizvodnja povrtnog bilja 32,94 %, živinarstvo 17,56 %, proizvodnja žita 14,20, stočarstvo 12,90 %. Govedarstvo zauzima značajno mjesto, a peradarstva proizvodnja, s obzirom na tradiciju i dugogodišnje iskustvo, predstavlja značajan potencijal za rast i razvoj. Od 2017.godine proizvodnja živinarstva vrijednosno iskazana pokazuje tendenciju rasta.

Ukupna investiciona ulaganja u individualnu poljoprivrednu proizvodnju smanjena je za 75%, sa 730.000,00 KM iz 2019. godine na 240.000,00 KM u 2020. godini.

U toku 2020. godine ukupna novčana podrška u poljoprivredi ostvarena je u iznosu od 2.082.734,00 KM, što je za 25,42 % povećanje u odnosu na 2019. godinu.

Od toga, na novčane podrške iz budžeta Tuzlanskog kantona odnosi se 36,26 % ili 755.631 KM, a iz budžeta Federacije BiH 63,74% ili 1.327.103 KM.

U prethodnih trinaest godina (od 2008. do 2020. godine) povučeno je ukupno 27.188.130,00 KM ili prosječno godišnje 2,09 miliona KM podsticaja za primarnu poljoprivrednu proizvodnju.

Na osnovu ukupnih kretanja u poljoprivredi može se zaključiti da programi novčanih podrški pozitivno utiču na rezultate započelih i otvaranje novih procesa u poljoprivrednom sektoru na području našeg Grada, s ciljem da se ostvari: povećanje obima poljoprivredne proizvodnje, zadovoljenje domaćeg tržišta vlastitim proizvodima, stvaranje tržišno orijentisanih proizvođača, povećanje sjetvenih površina i privođenje kulturi neobrađenog obradivog poljoprivrednog zemljišta i veće zapošljavanje.

2. OSNOVNI PODACI O GRADU

Područje Općine Gračanica, prije rata, prostiralo se na obje strane rijeke Spreče, između dva privredna regiona Doboja i Tuzle i zahvatala je površinu od 378 km², u kojoj je živjelo 47.398 stanovnika, prema podacima iz 1991.godine. Dejtonskim sporazumom demografska slika Općine je promijenjena, teritorij je sužen, jer je jedan dio Općine pripao Republici Srpskoj.

Dio koji pripada Federaciji BiH je u sastavu Tuzlanskog kantona i zauzima površinu od 216 km², što je 8,15 % površine Tuzlanskog kantona sa gustom naseljenosti od 206 stanovnika / km².

Na osnovu člana 9. Zakona o Gradu Gračanica, („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 30/2019 od 27.05.2019.godine), Općina Gračanica je dobila status Grada.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku na području Grada Gračanica u 2019. godini živi 45.033 stanovnika.

Grad Gračanica nalazi se u Regiji Sjeveroistočne BiH (Regija SI), koju čini sjeveroistočni dio države Bosne i Hercegovine, koja uključuje 34 JLS i Brčko distrikt BiH, ukupne površine 7.260 km² (14.18 % ukupne površine BiH).

Tabela 1. Površina u km²

Opis	Površina u km ²	Učešće u % u odnosu na BiH
Grad Gračanica	216	0,428
Regija SI BiH	7.263,60	14,18
F BiH	26.112	50,98
RS	25.099	49,01
BiH	51.209	-

Grad Gračanica čini 0,422 % površine BiH. a 2,97 % površine Regije Sjeveroistočne BiH. Prema površini Grad Gračanica je iznad prosječne površine gradova Regije SI BiH.

POSEBNE RAZVOJNE MOGUĆNOSTI

Razvojne mogućnosti Grada Gračanica vezane su za njen položaj u užem i širem regionu Sjeveroistočne BiH, kao i za prirodno-geografska i resursna obilježja prostora i slično, a u osnovi svode se na slijedeće:

1. Širi prostor Gračanice i Trebave interesantan je sa aspekta pojave nemetaličnih mineralnih sirovina, kao što su: betonit, kaolin, kvarcni pijesak i tuf, keramičke i vatrostalne gline i krečnjaci.
2. Naglašene akumulacije termo mineralnih voda u području sprečanskog rasjeda. Ležište ovog resursa je jedno od najvećih ne samo u BiH nego i na Balkanu. Eksploatacioni kapacitet ovih ležišta omogućuje zahvat vode sa barem 20 eksploatacionih bunara, orijentacionih dubina od 300 do 1.000 metara, prosječnog kapaciteta cca 100 kubika u sekundi po bušotini.

Termo mineralne vode pored energetskog potencijala imaju široki dijapazon primjene u zdravstvu, rehabilitaciji, turizmu, proizvodnji zdravstveno ispravne hrane, ribogojstvu, stočarstvu, zagrijavanje prostora, ekstrakciji ugljen dioksida i proizvodnji suhog leda.

3. Zemljišni resursi su pogodni za proizvodnju zdrave hrane i uzgoj voća. Oranice su zastupljene sa 9.056 ha, voćnjaci sa 1.765 ha, livade 1.015 ha, pašnjaci 1.460 ha i šume 6.451 ha.

Relativno velik potencijal u poljoprivredi (posebno oraničnim površinama kojih ima 9.056 ha) je važna dugoročna osnova za razvoj poljoprivrede i prehrambene industrije. Veći dio prostora Grada

poznat je kao voćarski kraj za uzgoj šljiva i jagodičastog voća. Na toj osnovi je razvijen prerađivački kapacitet prehrambene industrije.

Šumsko bogatstvo, prirodni potencijali (Ćetovilja, Vis itd.), važan je osnov za razvoj turizma.

Među osnovnim preprekama koje utiču na budući razvoj su:

- Neadekvatno korištenje pojedinih prirodnih resursa (vodni resursi, šume, nemetalne i mineralne sirovine),
- Nizak stepen iskorištenosti potencijala u nekim vrstama prirodnih resursa (poljoprivredno zemljište, nemetalne mineralne sirovine, termo mineralne vode),
- Nedeminirano područje,
- Neregulisan vodotok rijeke Spreče i dijela rijeke Sokoluše.

3. OPĆI PROFIL PRIVREDE GRADA GRAČANICA

Ovom analizom obuhvaćeno je ukupno 448 kompanija koje su podnijele finansijske izvještaje Finansijskoj informatičkoj agenciji FBiH za 2020.godinu. Prema obrađenim podacima za 2020. godinu, u 448 firmi bilo je ukupno 8.166 zaposlenih, što je za 1,68 % manje u odnosu na 2019. godinu, a za 4,92 % više u odnosu na 2018.godinu.

Ukupan prihod je u padu što je posljedica Covid-19 pandemije. U 2020. godini ukupan prihod ostvaren je u iznosu od 791,25 miliona KM što je samo 3,29 % manje u odnosu na 2019. godinu, a za 1,37 % manje u odnosu na 2018. godinu.

I pored pada ukupnog prihoda ostvaren je porast dobiti sa 62,14 miliona KM koliko je iznosila u 2019. godini na 67,59 miliona KM u 2020. godini, što se vidi u Tabeli 2:

Tabela 2. Opći profil privrede Općine Gračanica/Grada Gračanica u periodu 2018.-2020.godine

Opšti podaci	Sve privredne djelatnosti Grada Gračanica			Top 10 kompanija u svim djelatnostima na nivou države		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Broj kompanija	478	449	448	10	10	10
Ukupan broj zaposlenih	7.783	8.306	8.166	19.189	18.641	19.580
Prosječan broj zaposlenih	16	18	18	1.919	1.864	1.958
Ukupan prihod od prodaje	802.304.620	818.149.557	791.258.829	7.409.656.158	7.376.768.133	6.127.861.536
Prosječan prihod od prodaje	1.678.462	1.822.159	1.766.203	740.965.616	737.676.813	612.786.154
Prihod od izvoza	193.553.338	208.678.247	208.931.005	1.161.784.282	623.730.749	440.909.288
Ukupna dobit	55.514.814	62.140.227	67.595.139	40.755.290	-39.806.685	130.983.466
Broj kompanija do 500.000 prihoda	308	282	274	0	0	0
Broj kompanija do 5.000.000 prihoda	134	131	136	0	0	0
Broj kompanija preko 5.000.000 prihoda	36	36	38	10	10	10

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

Prema visini ukupnog prihoda 274 kompanije su ostvarile ukupan prihod do 500.000 KM, 136 kompanija ostvarila je prihod do 5.000.000.000 KM, a 38 kompanija ostvarile su preko 5.000.000.000 KM prihoda. Broj kompanija sa ukupnim prihodom do 5 miliona KM smanjen je za 8 sa 282 na 274.

3.1. Ukupan prihod po djelatnostima

U 2020.godini, 448 poslovnih subjekta ostvarili su ukupan prihod u iznosu od 791,258 miliona KM, i niži je za 26,89 miliona KM ili 3,28 % u odnosu na 2019.godinu, a za 1,37 % u odnosu na 2018.godinu. U strukturi ukupnog prihoda, u dvije vodeće djelatnosti ostvareno je ukupno 78,92 % ukupnog prihoda i to u prerađivačkoj industriji 50,34 % i djelatnosti trgovine 28,58 % ukupnog prihoda privrede Grada, što se vidi iz slijedećeg pregleda:

Tabela 3. Ukupan prihod po djelatnostima u periodu 2018.-2020.godine

Sifra djel.	Naziv djelatnosti	Ukupan prihod u periodu 2018.-2020. god. u 000 KM			Index 2020/2019	Učešće u % u 2020- godini
		2018	2019	2020		
A	Poljopriv., šumarstvo i ribolov	17.256	17.389	18.576	106,83	2,35
B	Vađenje ruda i kamena	3.791	3.276	2.893	88,31	0,37
C	Prerađivačka industrija	406.413	407.128	398.294	97,83	50,34
D	Proizvodnja i snabdijevanje el., energ., plinom, parom i klimatizacijom	1.541	1.481	1.891	127,68	0,24
E	Snabdijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanjem otpadom i djelatnost sanacije	5.162	4.735	4.607	97,30	0,58
F	Građevinarstvo	63.171	95.523	83.645	87,57	10,57
G	Trgovina na veliko i malo, popravaka mot., vozila i motocikala	254.470	229.693	226.115	98,44	28,58
H	Prijevoz i skladištenje	26.340	28.064	24.803	88,38	3,13
I	Djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane(hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	798	436	292	66,97	0,04
J	Informacije i komunikacije	2.914	8.514	7.505	88,15	0,95
K	Finansijske djelatnosti i djel., osiguranja	0	0	0	xx	xx
L	Poslovanje nekretninama	0	0	0	xx	xx
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	3.564	4.325	3.974	91,88	0,50
N	Administrativne i pomoćne uslužne djel.	905	634	472	74,45	0,06
O	Javna Uprava i odbrana; obavezno soc., osiguranje	0	0	0	xx	xx
P	Obrazovanje	1.570	1.858	2.105	113,29	0,27
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	441	567	333	58,73	0,04
S	Ostale uslužne djelatnosti	360	327	108	33,03	0,00
T	Djelatnosti domaćinstva kao poslodavac djelatnosti domaćinstava koja proizvode različita doba i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	0	0	0	xx	xx
U	Djelatnosti van teritorijalnih organizacija i organa	0	0	0	xx	xx
Q	Djelatnosti zdravstvene i soc., zaštite	13.609	14.201	15.645	110,17	1,98
	Ukupno:	802.305	818.150	791.259	96,71	100

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

3.2. Ukupna dobit/gubitak po djelatnostima

U 2020.godini i pored Covid pandemije u privredi je iskazana ukupna dobit od 67,595 miliona KM (67,657 miliona KM dobiti a 62 hiljada KM gubitka). Iskazana dobit u 2020.godini je povećana za 8,77 % u odnosu na 2019.godinu, za 21,76 %, u odnosu na 2018.godinu. Posmatrano po djelatnostima. ukupna dobit je ostvarena u većini djelatnosti.

Kretanje finansijskog rezultata po djelatnostima dato je u narednom pregledu:

Tabela 4. Ukupna dobit i gubitak po djelatnostima u periodu 2018.-2020.godina u 000 KM

Oznaka djel.	Naziv djelatnosti	Finansijski rezultat u periodu 2018.-2020.godine u 000 KM					
		2018		2019		2020	
		Dobit	Gubitak	Dobit	Gubitak	Dobit	Gubitak
A	Poljopriv., šumarstvo i ribolov	0	2.343	49	0	11	0
B	Vađenje ruda i kamena	249		30	0	39	0
C	Prerađivačka industrija	29.317	0	28.355	0	31.614	0
D	Proizvodnja i snabdijevanje el., energ., plinom, parom i klimatizacijom	618	0	667	0	317	0
E	Snabdijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanjem otpadom i djelatnost sanacije	419	0	159	0	233	0
F	Gradevinarstvo	4.884	0	8.608	0	10.621	0
G	Trgovina na veliko i malo, popravaka mot., vozila i motocikala	20.721	0	19.984	0	21.813	0
H	Prijevoz i skladištenje	232	0	2.616	0	763	0
I	Djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane(hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	0	163	0	80	0	16
J	Informacije i komunikacije	176	0	751	0	654	0
K	Finansijske djelatnosti i djel., osiguranja	0	0	0	0	0	0
L	Poslovanje nekretninama	0	0	0	0	0	0
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	935	0	841	0	895	0
N	Administrativne i pomoćne uslužne djel.	22		20	0	0	43
O	Javna Uprava i odbrana; obavezno soc., osiguranje	0	0	0	0	0	0
P	Obrazovanje	396	0	267	0	100	0
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	117	0	156	0	56	0
S	Ostale uslužne djelatnosti	178	0	158	0	0	3
T	Djel. domaćinstva kao poslodavac djelatnosti domaćinstava koja proizvode različita doba i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	0	0	0	0	0	0
U	Djelatnosti van teritorijalnih organizacija i organa	0	0	0	0	0	0
Q	Djelatnosti zdravstvene i soc., zaštite	0	241	0	442	540	0
	Ukupna dobit-gubitak	58.264	2.747	62.661	522	67.656	62
	UKUPNO (razlika dobit-gubitak)	55.517		62.139		67.594	
	Lančani index-Baza ukupna dobit -prethodna godina	97,88		112		109	

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

Posmatrano po djelatnostima. ukupna dobit je ostvarena u svim djelatnostima izuzev Djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti).

3.3. Broj firmi po djelatnostima

U 2020. godini finansijske izvještaje podnijela su 448 poslovna subjekta, što je za 1 manje u odnosu na 2019.godinu. U strukturi ukupnog broja firmi 35,94 % ili 161 su u prerađivačkoj industriji , 28,79 % ili 129 su u djelatnosti trgovine , što se vidi iz slijedećeg pregleda:

Tabela 5. Pregled broja firmi po djelatnostima u periodu 2018.-2020. godine

Šifra djelatnosti	Naziv djelatnosti	Br. kompanija po djelatnostima u periodu 2018-2020.			Index 2020/2019
		2018	2019	2020	
A	Poljopriv., šumarstvo i ribolov	18	14	13	92,86
B	Vađenje ruda i kamena	4	4	4	100,00
C	Prerađivačka industrija	168	162	161	99,38
D	Proizvodnja i snabdijevanje el., energ., plinom, parom i klimatizacijom	4	4	4	100,00
E	Snabdijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanjem otpadom i djelatnost sanacije	5	4	4	100,00
F	Građevinarstvo	40	38	41	107,89
G	Trgovina na veliko i malo, popravaka mot., vozila i motocikala	138	129	129	100,00
H	Prijevoz i skladištenje	43	42	41	97,62
I	Djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane(hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	8	8	8	100,00
J	Informacije i komunikacije	9	9	8	88,89
K	Finansijske djelatnosti i djel., osiguranja	0	0	0	x
L	Poslovanje nekretninama	0	0	0	x
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	26	23	23	100,00
N	Administrativne i pomoćne uslužne djel.	6	3	3	100,00
O	Javna Uprava i odbrana; obavezno soc., osiguranje	0	0	0	x
P	Obrazovanje	2	3	5	166,67
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	2	2	1	50,00
S	Ostale uslužne djelatnosti	3	2	2	100,00
T	Djelatnosti domaćinstva kao poslodavac djelatnosti domaćinstava koja proizvode različita doba i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	0	0	0	x
U	Djelatnosti van teritorijalnih organizacija i organa	0	0	0	x
Q	Djelatnosti zdravstvene i soc., zaštite	2	2	2	100,00
	Ukupno:	478	449	448	99,78

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

3.4. Zaposlenost po djelatnostima

Ukupna zaposlenost u privredi u 2020.godini opala je za 1,68 % u odnosu na 2019.godinu, što je posljedica COVID pandemije. Najveći pad zaposlenih je iskazan u prerađivačkoj industriji od 3,22 % , dok je porast zaposlenih od 3,2 % ostvaren u djelatnosti trgovine na veliko i malo. Kretanje zaposlenih po djelatnostima daje se u narednom pregledu:

Tabela 6. Pregled zaposlenosti po djelatnostima u periodu 2018.-2020. godine

Šifra djelatnosti	Naziv djelatnosti	Broj zaposlenih po djel. u periodu 2018-2020.			Index 2020/2019	Učešće br. zaposlenih u 2020.god. u %
		2018	2019	2020		
A	Poljopriv., šumarstvo i ribolov	96	81	78	96,30	0,96%
B	Vađenje ruda i kamena	62	64	61	95,31	0,75%
C	Prerađivačka industrija	4.623	4.809	4.654	96,78	56,99%
D	Proizvodnja i snabdijevanje el., energ., plinom, parom i klimatizacijom	15	13	12	92,31	0,15%
E	Snabdijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanjem otpadom i djelatnost sanacije	81	82	81	98,78	0,99%
F	Građevinarstvo	718	879	870	98,98	10,65%
G	Trgovina na veliko i malo, popravaka mot., vozila i motocikala	1.279	1.417	1.468	103,60	17,98%
H	Prijevoz i skladištenje	268	275	287	104,36	3,51%
I	Djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane(hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	26	18	11	61,11	0,13%
J	Informacije i komunikacije	51	104	105	100,96	1,29%
K	Finansijske djelatnosti i djel., osiguranja	0	0	0	x	xx
L	Poslovanje nekretninama	0	0	0	x	xx
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	84	79	71	89,87	0,87%
N	Administrativne i pomoćne uslužne djel.	27	19	16	84,21	0,20%
O	Javna Uprava i odbrana; obavezno soc., osiguranje	0	0	0	x	xx
P	Obrazovanje	42	66	55	83,33	0,67%
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	7	8	4	50,00	0,05%
S	Ostale uslužne djelatnosti	6	2	4	200,00	0,05%
T	Djelatnosti domaćinstva kao poslodavac djelatnosti domaćinstava koja proizvode različita doba i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	0	0	0	x	0,00%
U	Djelatnosti van teritorijalnih organizacija i organa	0	0	0	x	0,00%
Q	Djelatnosti zdravstvene i soc., zaštite	398	390	389	99,74	4,76%
	Ukupno	7.783	8.306	8.166	98,31	100,00%

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

Iz gore navedenih podataka je vidljivo da se 56,99 % ukupne zaposlenosti ostvaruje u prerađivačkoj industriji i djelatnosti trgovine na veliko i malo.

Detaljnijom analizom privredne strukture po djelatnostima opća je konstatacija da se 92,49 % ukupnog prihoda, 90,88 % dobiti i 86,62 % zaposlenosti ostvaruje u prerađivačkoj industriji, građevinarstvu i djelatnosti trgovine na veliko i malo.

U prerađivačkoj industriji koja obuhvata 161 poslovni subjekat, sa 4.654 zaposlenih, ostvareno je 398,294 miliona KM prihoda, odnosno 50,34 % ukupnog prihoda privrede, a 55,91 % ukupne dobiti privrede Grada. Ukupan prihod u ovoj industriji je smanjen za 2,17% ili za 8,834 miliona KM u odnosu na 2019.godinu.

U djelatnosti trgovine koja obuhvata 129 poslovnih subjekata. sa 1.468 zaposlenih radnika (ili 17,98 % od ukupnog broja zaposlenih u privredi), ostvareno je 226,115 miliona KM ukupnog prihoda odnosno 28,57 % od ukupnog prihoda privrede, a 21,813 miliona KM dobiti ili 32,27 % od ukupne dobiti privrede Grada.

U odnosu na 2018. godinu ukupan prihod u djelatnosti trgovine je smanjen za 1,56 %, dobit je povećana za 9,15 %, a broj zaposlenih je povećan za 4,87 %. Opći podaci za ovu djelatnost dati su u slijedećem pregledu:

Tabela 7. Opći podaci o djelatnosti Trgovine na malo i veliko, popravka motornih vozila i motocikla u periodu 2018.-2020.godine (Šifra djelatnosti-G)

Opšti podaci	Industrijska grana u Gradu Gračanica			Top 10 kompanija u industrijskoj grani na nivou BiH			Industrijska grana na nivou BiH		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Period									
Broj kompanija	138	129	129	10	10	10	11.844	10905	7347
Ukupan broj zaposlenih	1.279	1.417	1.468	14.587	15.844	12.714	118.591	125.804	82.482
Prosječan broj zaposlenih	9	11	11	1.459	1.584	1.271	10	12	11
Ukupan prihod od prodaje u 000 (KM)	254.469	229.693	226.115	5.616.884	6.148.115	4.996.924	31.146.930	32.479.170	20.562.197
Prihod od izvoza u 000 (KM)	7.078	6.353	5.843	122.851	96.676	46.835	1.234.557	1.188.939	602.453
Prosječan prihod od prodaje u 000 (KM)	1.844	1.781	1.753	561.688	614.812	499.692	2.630	2.978	2.799
Ukupna dobit u 000 (KM)	20.721	19.984	21.813	108.984	186.230	117.961	1.260.481	1.523.826	824.419
Broj kompanija do 500.000 KM prihoda	95	85	85	0	0	0	7.615	6.590	4.649
Broj kompanija do 5.000.000 KM prihoda	35	37	36	0	0	0	3.310	3.387	2.125
Broj kompanija preko 5.000.000 KM prihoda	8	7	8	10	10	10	919	928	573

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

3.5. Prerađivačka industrija

Prerađivačka industrija koja obuhvata 161 poslovni subjekt, zapošljava 4.654 osobe ili 56,99 % ukupno zaposlenih u privredi, ostvarila je 398.294 miliona KM prihoda, odnosno 50,34 % ukupnog prihoda privrede. U odnosu na 2018. godinu ukupni prihod je niži za 2 %.

U periodu 2018.-2020.godine, ova grana privrede ostvaruje kontinuirani rast dobiti, zaposlenosti i izvoza (rast ukupne dobiti od 7,8 %, zaposlenosti od 0,67 % , izvoza od 6,73 %,).

Opći podaci o prerađivačkoj industriji dati su u narednoj tabeli:

Tabela 8. Opći podaci o prerađivačkoj djelatnosti u periodu 2018.-2020. godine

Opći podaci	Prerađivačka industrija			Top 10 kompanija u industrijskoj grani na nivou BiH			Industrijska grana na nivou BiH		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Broj kompanija	168	162	161	10	10	10	6.293	5.831	3.713
Ukupan broj zaposlenih	4.623	4.809	4.654	8.452	7.875	7.160	150.627	152.737	95.457
Prosječan broj zaposlenih	28	30	29	845	788	716	24	26	26
Ukupan prihod od prodaje (000 KM)	406.413	407.128	398.294	3.685.373	3.140.382	2.142.797	17.642.029	17.343.432	10.776.492
Prihod od izvoza (000 KM)	155.960	164.055	166.454	2.018.915	1.578.279	977.229	7.227.710	6.903.698	446.293

Prosječan prihod od prodaje (000 KM)	2.419	2.513	2.474	368.537	314.038	214.280	2.803	2.974	2.902
Ukupna dobit (000 KM)	29.317	28.355	31.614	-76.333	-103.658	116.393	588.908	552.276	611.069
Broj kompanija do 500.000 KM prihoda	86	88	80	0	0	0	4.007	3.499	2.301
Broj kompanija do 5.000.000 KM prihoda	61	55	61	0	0	0	1.739	1.769	1.064
Broj kompanija preko 5.000.000 KM	21	19	20	10	10	10	547	563	348

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

U strukturi ukupnih prihoda prerađivačke industrije 69,03 % prihoda se ostvaruje u tri djelatnosti: proizvodnja i prerada plastike (32,82 %), proizvodnja drveta i proizvoda od drveta (16,92 %) i proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme (19,29 %). Učešće ostalih djelatnost u ukupnom prihodu prerađivačke industrije, se vidi u slijedećoj tabeli:

Tabela 9. Ukupan prihod prerađivačke industrije po djelatnostima u periodu 2018.-2020.godine

Sifra djelatnosti	Naziv djelatnosti	Broj kompanija po godinama			Ukupan prihod od prodaje u KM po godinama			Učešće u % od ukupnog prihoda-2019.god	Učešće u % od ukupnog prihoda-2020.god	Index 2020/2019
		2018	2019	2020	2018	2019	2020			
10	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	16	17	20	7.211.551	4.692.611	3.984.427	1,15	1,00	84,91
11	Proizvodnja pića	1	1	1	829.990	831.867	752.360	0,2	0,19	90,44
12	Proizvodnja duhanskih proizvoda	0	0	0	0	0	0	xx	xx	xx
13	Proizvodnja tekstila	4	4	4	22.842.113	23.448.180	22.000.587	5,76	5,52	93,83
14	Proizvodnja odjeće	4	5	4	6.207.727	5.886.751	4.649.829	1,45	1,17	78,99
15	Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	7	6	7	13.258.060	13.150.961	12.757.636	3,23	3,20	97,01
16	Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja predmeta od slame i pletarskih proizvoda	39	35	34	70.444.514	68.820.555	67.386.484	16,9	16,92	97,92
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	3	3	3	1.000.468	997.295	933.634	0,24	0,23	93,62
18	Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	2	2	1	5.108.515	4.755.530	4.231.631	1,17	1,06	88,98
19	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	0	0	0	0	0	0	xx	xx	xx
20	Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	3	3	3	16.112.971	13.857.405	15.387.451	3,4	3,86	111,04
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	1	1	1	1.439.750	1.620.976	1.935.460	0,4	0,49	119,40
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	32	30	29	119.314.693	131.634.505	130.720.901	32,33	32,82	99,31
23	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4	5	4	4.273.681	3.143.957	4.456.321	0,77	1,12	141,74
24	Proizvodnja baznih metala	0	0	0	0	0	0	0	0,00	xx
25	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	27	26	28	90.101.383	83.990.952	76.836.214	20,63	19,29	91,48
26	Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0	0	0	0	0	0	0	0,00	xx

27	Proizvodnja električne opreme	0	0	0	0	0	0	0	0,00	xx
28	Proizvodnja mašina i uređaja, d.n.	12	10	10	23.278.922	26.450.821	24.469.982	6,5	6,14	92,51
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0	1	1	0	831.586	889.666	0,2	0,22	106,98
30	Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0	0	0	0	0	0	0	0,00	xx
31	Proizvodnja namještaja	5	5	4	20.645.107	21.779.558	25.617.186	5,35	6,43	117,62
32	Ostala prerađivačka industrija	3	3	3	3.875.104	345.710	473.015	0,08	0,12	136,82
33	Popravak i instaliranje mašina i opreme	5	5	4	468.603	889.058	811.632	0,22	0,20	91,29
	Ukupno	168	162	16	406.413.152	407.128.278	398.294.416	100	100,00	97,83
	UKUPNO PRIVREDA JLS	478	449	448	802.305	818.150	791.259			
	Učešće prerađ. ind. u ukupnom izvozu JLS u %	35	36	36	50.655,69	49.762,06	50.336,79			

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

Izvoz prerađivačke industrije kontinuirano raste. U 2020. godini prihodi od izvoza su povećani za 1,46 % u odnosu na 2019. godinu a za 6,73 % u odnosu na 2018. godinu.

U strukturi prihoda od izvoza 38,37 % se odnosi izvoz proizvoda od plastike i gume, 20,99 % na izvoz proizvoda od drva i pluta, osim namještaja, 9,91 % na izvoz proizvoda metaloprerade, a 9,32 % na izvoz namještaja.

Učešće prerađivačke industrije u ukupnom prihodu od izvoza privrede iznosi 79,67 %, što se vidi iz slijedećeg pregleda:

Tabela 10. Prihodi od izvoza po djelatnostima prerađivačke industrije u periodu 2018.-2020. godine

Šifra djelatnosti	Naziv djelatnosti	Broj kompanija po godinama			Prihod od izvoza u KM po godinama			Učešće u % u ukupnom prihodu od izvoza	Index 2020/2019
		2018	2019	2020	2018	2019	2020		
10	Proizvodnja prehrambenih	16	17	20	132.539	0	8.379	0,01	XX
11	Proizvodnja pića	1	1	1	0	0	0	0,00	XX
12	Proizvodnja duhanskih proizvoda	0	0	0	0	0	0	0,00	XX
13	Proizvodnja tekstila	4	4	4	13.261.105	14.090.473	13.021.800	7,82	92,42
14	Proizvodnja odjeće	4	5	4	3.908.895	3.648.747	2.815.323	1,69	77,16
15	Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	7	6	7	9.462.851	9.952.512	9.564.499	5,75	96,10
16	Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja predmeta od slame i pletarskih proizvoda	39	35	34	26.979.229	30.171.636	34.942.121	20,99	115,81
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	3	3	3	69.612	0	0	0,00	XX
18	Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	2	2	1	194	1.905	0	0,00	0,00
19	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	0	0	0	0	0	0	0,00	XX
20	Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	3	3	3	2.685.639	2.273.683	2.739.542	1,65	120,49
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i	1	1	1	365.643	359.203	382.187	0,23	106,40
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	32	30	29	57.457.800	63.214.763	63.864.239	38,37	101,03
23	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4	5	4	0	5.597	0	0,00	XX
24	Proizvodnja baznih metala	0	0	0	0	0	0	0,00	XX
25	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	27	26	28	22.434.559	18.604.626	16.493.554	9,91	88,65
26	Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0	0	0	0	0	0	0,00	XX
27	Proizvodnja električne opreme	0	0	0	0	0	0	0,00	XX
28	Proizvodnja mašina i uređaja, d.n.	12	10	10	4.158.635	6.285.363	6.919.549	4,16	110,09
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0	1	1	0	0	0	0,00	XX
30	Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0	0	0	0	0	0	0,00	XX
31	Proizvodnja namještaja	5	5	4	14.292.995	15.054.830	15.511.593	9,32	103,03
32	Ostala prerađivačka industrija	3	3	3	717.960	0	0	0,00	XX
33	Popravak i instaliranje mašina i opreme	5	5	4	33.123	391.986	191.482	0,12	48,85
	Ukupno prerađivačka ind.	168	162	161	155.960.779	164.055.324	166.454.268	100,00	101,46
	UKUPNO PRIVREDA JLS	478	449	448	193.553.338	208.678.247	208.931.005		
	Učešće prerađ. ind. u ukup. izvozu privrede JLS u %	35,15	36,08	35,94	80,58	78,62	79,67		

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

U 2020. godini, u prerađivačkoj industriji je bilo 4.654 zaposlenih, što je 56,99 % zaposlenih u privredi Grada Gračanica. U odnosu na 2019. godinu broj zaposlenih je smanjen za 155 ili 3,22 %. U strukturi zaposlenih 67,3 % radnika radi u četiri vodeće djelatnosti:

- Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa 21,70 %
- Proizvodnja kože i srodnih proizvoda 17,08 %
- Proizvodnja drva i proizvoda od drva, osim namještaja 14,70 %
- Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme 13,82 %.

Tabela 11. Broj zaposlenih po djelatnostima prerađivačke industrije u periodu 2018.-2020.godine

Šifra djelatnosti	Naziv djelatnosti	Broj kompanija po godinama			Broj zaposlenih po godinama			Učešće u % u 2020. godini	Index 2020/2019
		2018	2019	2020	2018	2019	2020		
10	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	16	17	20	79	76	62	1,33	81,58
11	Proizvodnja pića	1	1	1	19	19	18	0,39	94,74
12	Proizvodnja duhanskih proizvoda	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00
13	Proizvodnja tekstila	4	4	4	246	274	256	5,50	93,43
14	Proizvodnja odjeće	4	5	4	394	354	335	7,20	94,63
15	Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	7	6	7	811	837	795	17,08	94,98
16	Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja predmeta od slame i pletarskih proizvoda	39	35	34	712	726	684	14,70	94,21
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	3	3	3	17	14	14	0,30	100,00
18	Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	2	2	1	53	54	51	1,10	94,44
19	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00
20	Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	3	3	3	51	53	59	1,27	111,32
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	1	1	1	15	20	22	0,47	110,00
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	32	30	29	995	1.053	1.010	21,70	95,92
23	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4	5	4	43	37	35	0,75	94,59
24	Proizvodnja baznih metala	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00
25	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	27	26	28	530	646	643	13,82	99,54
26	Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00
27	Proizvodnja električne opreme	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00
28	Proizvodnja mašina i uređaja, d.n.	12	10	10	233	238	274	5,89	115,13
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0	1	1	0	11	14	0,30	127,27
30	Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00
31	Proizvodnja namještaja	5	5	4	375	382	360	7,74	94,24
32	Ostala prerađivačka industrija	3	3	3	43	6	16	0,34	266,67
33	Popravak i instaliranje mašina i opreme	5	5	4	7	9	6	0,13	66,67
	Ukupno prerađivačka ind.	168	162	161	4.623	4.809	4.654	100,00	96,78
	Ukupno privreda JLS	478	449	448	7.783	8.306	8.166		98,31
	Učešće u %	35,15	36,08	35,9	59,4	57,9	56,99		

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

U 2020 u odnosu na 2019.godinu u prerađivačkoj industriji ostvarena je dobit od 31,59 miliona KM ili za 11,44 % više u odnosu na 2020.godinu. Posmatrano po djelatnostima u 2020.godini gubitak je iskazan u djelatnostima: proizvodnja prehrambenih proizvoda, proizvodnja odjeće i ostaloj prerađivačkoj industriji

Tabela 12. Dobit/gubitak po djelatnostima prerađivačke industrije u periodu 2018.-2020.godine

Šifra djelatnosti	Naziv djelatnosti	Broj kompanija po godinama			Dobit/gubitak po godinama u KM			Index 2020/2019
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	
10	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	16	17	20	177.151	39.806	-80.605	XX
11	Proizvodnja pića	1	1	1	20.295	22.387	14.585	65,15
12	Proizvodnja duhanskih proizvoda	0	0	0	0	0	0	XX
13	Proizvodnja tekstila	4	4	4	2.666.686	1.954.711	2.055.893	105,18
14	Proizvodnja odjeće	4	5	4	-48.210	-36.009	-462.285	XX
15	Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	7	6	7	1.444.195	1.048.452	810.285	77,28
16	Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja predmeta od slame i pletarskih proizvoda	39	35	34	3.119.768	2.248.245	2.928.650	130,26
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	3	3	3	-47.036	40.016	9.881	24,69
18	Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	2	2	1	194.114	448.694	195.930	43,67
19	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	0	0	0	0	0	0	XX
20	Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	3	3	3	82.889	433.066	713.984	164,87
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	1	1	1	174.724	116.091	359.443	309,62
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	32	30	29	9.371.055	10.209.507	15.401.600	150,86
23	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4	5	4	-14.202	71.201	282.254	XX
24	Proizvodnja baznih metala	0	0	0	0	0	0	XX
25	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	27	26	28	8.662.039	6.695.570	5.490.227	82,00
26	Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0	0	0	0	0	0	XX
27	Proizvodnja električne opreme	0	0	0	0	0	0	XX
28	Proizvodnja mašina i uređaja, d.n.	12	10	10	2.900.486	4.856.828	3.002.415	61,82
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0	1	1	0	41.709	34.784	83,40
30	Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0	0	0	0	0	0	XX
31	Proizvodnja namještaja	5	5	4	572.450	14.519	787.657	5.425,01

32	Ostala prerađivačka industrija	3	3	3	36.150	16.999	-28.068	XX
33	Popravak i instaliranje mašina i opreme	5	5	4	4.400	133.364	97.127	72,83
	Ukupan br. Zaposlenih	168	162	161				
	Ukupna dobit prerađivačke industrije				29.426.402	28.391.165	32.170.130	113,31
	Gubitak- prerađivačke ind.				109.448	36.009	570.958	XX
	Razlika- dobit u prerađ. Ind.				29.316.954	28.355.156	31.599.172	111,44

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

Prosječan trošak plaća po zaposlenom predstavlja prosječan iznos bruto plaća po zaposlenom na godišnjem nivou u KM. Na nivou prerađivačke industrije prosječna bruto plaća po zaposlenom u 2020. godini je iznosila 13.578,00 KM, odnosno mjesečna bruto plaća po zaposlenom iznosila je 1.131,50 KM (13.578,00/12) i veća je za 4,29 % u odnosu na 2019. godinu, a za 8,03 % u odnosu na 2018. godinu.

Kretanje prosječne bruto plaće po djelatnostima daje se u slijedećoj tabeli:

Tabela 13. Pokazatelji prosječnog troška bruto plaća po djelatnostima prerađivačke industrije u periodu 2018.-2020. godinu

Šifra djelat.	Naziv djelatnosti	Prosječan trošak bruto plaća po zaposlenom-period 2017-2019. god. u KM			Index 2020/ 2019
		2018	2019	2020	
10	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	9.157	9.557	10.042	105,07
11	Proizvodnja pića	8.944	8.926	9.067	101,58
12	Proizvodnja duhanskih proizvoda	0	0	0	xx
13	Proizvodnja tekstila	16.647	17.581	19.302	109,79
14	Proizvodnja odjeće	9.240	9.952	9.622	96,68
15	Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	8.926	9.212	9.702	105,32
16	Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja predmeta od slame i pletarskih proizvoda	10.862	11.555	11.812	102,22
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	11.011	11.422	12.359	108,20
18	Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	14.684	13.839	13.262	95,83
19	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	0	0	0	xx
20	Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	13.680	12.847	13.775	107,22
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	16.413	14.115	12.934	91,63
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	13.135	14.448	15.328	106,09
23	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	10.778	11.924	12.248	102,72
24	Proizvodnja baznih metala	0	0	0	xx
25	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	15.851	13.347	13.700	102,64
26	Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0	0	0	xx
27	Proizvodnja električne opreme	0	0	0	xx
28	Proizvodnja mašina i uređaja, d.n.	15.143	16.783	16.530	98,49
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0	11454	11401	99,54
30	Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0	0	0	xx
31	Proizvodnja namještaja	16.388	17.540	18.682	106,51
32	Ostala prerađivačka industrija	19.458	13.359	11.470	85,86
33	Popravak i instaliranje mašina i opreme	27.784	25.112	30.427	121,17
	Prosjek trošak bruto plaća po zaposlenom u prerađivačkoj ind.	12.569	13.019	13.578	104,29
	Prosjek trošak bruto plaća po zaposlenom u privredi JLS	14.207	14.727	15.165	102,97
	Index	88,47	88,40		

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

Na osnovu podataka o strukturi prerađivačke djelatnosti, očigledno je da tri vodeće industrije, koje zapošljavaju 50,21 % zaposlenih u prerađivačkoj industriji, ostvaruje 69,03 % ukupnog prihoda, 55,19 % prihoda od izvoza, 75,35 % ukupne dobiti prerađivačke industrije, imaju kontinuirani rast prihoda i izvoza. Na osnovu navedenih pokazatelja, kao najperspektivnije industrije za budući razvoj su tri industrije: drvoprerađivačka, metaloprerađivačka i prerada plastike (šifre djelatnosti 16. 22. 25. 28. 31).

16 - Prerada drveta i proizvoda od drveta i pluta osim namještaja

Drvo-prerađivačka industrija na području Grada Gračanica ima dugu tradiciju. Drvoprerađivačka industrija sa proizvodnjom namještaja (**šifre djelatnosti 16)** u 2020.godini je ostvarila prihod od oko 67,39 miliona KM, od čega je od izvoza ostvaren prihod 34,94 miliona KM. Drvoprerađivačka industrija u ukupnom prihodu privrede učestvuje sa 16,72 %, a u prihodu ostvarenom u prerađivačkoj industriji učestvuje sa 20,99 %. Što se tiče izvoza, ova industrija u izvozu privrede učestvuje sa 8,52 %, dok u izvozu prerađivačke industrije učestvuje sa 16,92 %.

Vodećih 20 kompanija u djelatnosti Prerada drveta i proizvoda od drveta i pluta osim namještaja, po visini prihoda od osnovne djelatnosti, su:

- Vodeća kompanija koja je ostvarila 29,28 % ukupnog prihoda je „Iso-wood“ d.o.o.
- Četiri kompanije koje su ostvarile 32,41 % ukupnog prihoda („Radial“ d.o.o.-10,32 %, „Tursunprom“ d.o.o. – 8,80 %, „Benprom“ d.o.o. – 5,95 %, „Obrt-Comerc“ d.o.o.- 6,34 %)
- Dvije kompanije koje su ostvarile 10,44 % ukupnog prihoda („Uno prom“ d.o.o. 5,33 %, „Džambo“ d.o.o. 5,10 %)
- Trinaest kompanija koje ostvaruju 23,91 % od ukupnih prihoda djelatnosti („TTM“ d.o.o. 3,74 %, „Halidović“ d.o.o. 2,97 %, „Drvostil“ d.o.o. 2,76 %, „Kikan“ d.o.o. 2,37 %, „MAK parts and service“ d.o.o. 1,83 %, „Dusa comerc“ d.o.o. 1,78 %, „Žepić“ d.o.o. 1,48 %, „Ahmedbegović“ d.o.o. 1,47 %, „Husanović CO“ d.o.o. 1,28 %, „Muftić“ d.o.o. 1,18 %, „Halidex“ d.o.o. 1,06 %, „Nedžm“ d.o.o. 1,04 %, „Dvica“ d.o.o. 0,94 %)

31- Proizvodnja namještaja

U djelatnosti proizvodnja namještaja tri vodeće kompanije su ostvarile 99,79 % ukupnog prihoda u djelatnosti proizvodnje namještaja, a to su: „Jadrina“ d.o.o. 50,77 %, „Ingrat“ d.o.o. 36,66 % i „Drvo-Ingrat“ d.o.o. 12,37 %. U toku 2018. godine otvorena je nova kompanija „Altesholz“ d.o.o. koja je u 2020. godini ostvarila ukupan prihod od 0,21 % od ukupnog prihoda djelatnosti.

22 - Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa

Najzastupljenija industrija, gledano po ostvarenom prihodu, je proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa, koja u ukupnom prihodu privrede Grada Gračanica učestvuje sa 16,52 %, a u prihodu ostvarenom od prerađivačke industrije učestvuje sa 32,82 %. Što se tiče izvoza, ova industrija u ukupnom izvozu učestvuje sa 30,57 %, a u izvozu prerađivačke industrije sa 38,37 %.

U ovoj industriji je registrovano 29 kompanija, i iste upošljavaju ukupno 1.010 radnika, što čini 21,70 % uposlenih u prerađivačkoj industriji, a 12,37 % ukupno uposlenih u privredi.

Vodeće kompanije u djelatnosti proizvodnje proizvoda od gume i plastičnih masa (njih 11) po visini ukupnih prihoda ostvaruju 95,25 % ukupnog prihoda ove djelatnosti, a to su: RPC Superfos Balkan

d.o.o., Plamingo d.o.o. , Variplast d.o.o. , Bema Ba d.o.o. , Poly d.o.o. , Plastoflex d.o.o. , Plastex d.o.o. , Alibegović-plast d.o.o. , Ambra d.o.o., Mirna d.o.o. , Zimplast d.o.o.

RPC Superfos Balkan d.o.o., Plamingo d.o.o. i Variplast d.o.o. ostvarili su 55,58 % ukupnog prihoda ove djelatnosti.

Tabela 14. Zbirni pregled indikatora vodećih privrednih djelatnosti Grada u periodu 2018.-2020. godinu

Sifra djel.	Naziv djelatnosti	Broj kompanija po godinama			Broj zaposlenih po godinama			Index 2020/2019	Ukupan prihod od prodaje u KM po godinama			Inde x 2020/2019	Prihod od izvoza u KM po godinama			Index 2020/2019	Dobit/gubitak po godinama			Index 2020/2019
		2018	2019	2020	2018	2019	2020		2018	2019	2020		2018	2019	2020		2018	2019	2020	
16	Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja predmeta od slame i pletarskih	36	35	34	712	726	684	94,21	70.444.514	68.820.555	67.386.484	97,92	26.979.229	30.171.636	34.942.121	115,81	3.119.768	2.248.245	2.928.650	130,26
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	31	30	29	995	1053	1010	95,92	119.314.693	131.634.505	130.720.901	99,31	57.457.800	63.214.763	63.864.239	101,03	9.371.055	10.209.507	15.401.600	150,86
23	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	3	5	4	43	37	35	94,59	4.273.681	3.143.957	4.456.321	141,74	0	5.597	0	0,00	-14.202	71.201	282.254	396,42
25	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	27	26	28	530	646	643	99,54	90.101.383	83.990.952	76.836.214	91,48	22.434.559	18.604.626	16.493.554	88,65	8.662.039	6.695.570	5.490.227	82,00
28	Proizvodnja mašina i uređaja, d.n.	10	10	10	233	238	274	115,13	23.278.922	26.450.821	24.469.982	92,51	4.158.635	6.285.363	6.919.549	110,09	2.327.892	4.856.828	3.002.415	61,82
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0	1	1	0	11	14	127,27	0	831.586	889.666	106,98	0	0	0	xx	0	41.709	34.784	83,40
31	Proizvodnja namještaja	3	5	4	375	382	360	94,24	20.645.107	21.779.558	25.617.186	117,62	14.292.995	15.054.830	15.511.593	103,03	6.881.702	14.519	787.657	5425,01
33	Popravak i instaliranje mašina i opreme	5	5	4	7	9	6	66,67	468.603	889.058	811.632	91,29	33.123	391.986	191.482	48,85	4.400	133.364	97.127	72,83
	Ukupno vodeće djelatnosti	115	117	114	2.895	3.102	3.026	97,55	328.526.903	337.540.992	331.188.386	98,12	125.356.341	133.728.801	137.922.538	103,14	30.352.654	24.270.943	28.024.714	115,47
	Ukupno prerad. Ind. djelatnosti	158	162	161	4.623	4.809	4.654	96,78	406.413.152	407.128.278	398.294.416	97,83	155.960.786	164.055.324	166.454.268	101,46	38.097.454	28.355.156	31.613.757	111,49
	Učešće u % od prerad. industrije	72,78	72,22	70,81	62,62	64,5	65,0		80,84	82,91	83,15		80,38	81,51	82,86		79,67	85,6	88,65	
	Ukupno privreda	442	449	448	7.782	8.306	8.166	98,31	802.269.219	818.149.557	791.258.829	96,71	195.553.338	208.678.247	208.931.005	100,12	55.514.814	62.140.227	67.595.139	108,78
	Učešće u % od ukupne privrede	26,02	26,06	25,45	37,2	37,35	37,06		40,95	41,26	41,86		64,1	64,08	66,01		54,68	39,06	41,46	

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

25 - Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda osim mašina i opreme

Obzirom na široku paletu proizvoda, proizvodnja gotovih metalnih proizvoda osim mašina i opreme, u ukupnom prihodu JLS učestvuje sa 9,71 %, a u prihodu ostvarenom u prerađivačkoj industriji sa 19,29 %. Izvoz ostvaren kroz ovaj lanac je 7,89 % ukupnog izvoza privrede Grada Gračanica, a 9,90 % izvoza prerađivačke industrije.

U ovoj grani industrije je registrovano 28 kompanija, koje upošljavaju 643 radnika, što čini 13,81 % uposlenih u prerađivačkoj industriji, a 7,87 % ukupno uposlenih u privredi svih djelatnosti Grada Gračanica.

Vodećih 6 kompanija u djelatnosti proizvodnje gotovih metalnih proizvoda osim mašina i opreme, po visini ukupnog prihoda ostvaruju 87,75 % prihoda ove djelatnosti, a to su: (Trgovir d.o.o. 51,51 %, Index d.o.o. 15,16 %, Kovan M.I. d.o.o. 7,50 %, HST CNC Technik d.o.o. 5,44 %, Limorad d.o.o. 4,51 %, Adam Co d.o.o. 3,63 %, Biodom d.o.o. 1,81 %).

28 - Proizvodnja mašina i uređaja

U djelatnosti proizvodnje ostalih mašina i uređaja (šifra djelatnosti 28), registrovano je 10 kompanija koje upošljavaju 274 radnika, što čini 5,89 % uposlenih u prerađivačkoj industriji, a 3,35 % ukupno uposlenih radnika u privredi Gračanice. U ukupnom prihodu privrede učestvuje sa 3,09 %, a u prihodu ostvarenom u prerađivačkoj industriji sa 6,14 %. Izvoz ostvaren kroz ovaj lanac je 3,31 % ukupnog izvoza privrede Grada Gračanica, a 4,16 % izvoza prerađivačke industrije.

Vodećih 5 kompanija u djelatnosti proizvodnje mašina i uređaja ostvaruju preko 97,85 % prihoda ove djelatnosti, a to su: Europrost d.o.o. 53,51 %, Fining d.o.o. 23,98 %, Tring d.o.o. 10,34 %, Prim Co company d.o.o. 6,63 %, Fars-Inox d.o.o. 3,41 %).

4. KLJUČNI POKAZATELJI POSLOVANJA

4.1. Pokazatelji likvidnosti

Koeficijent tekućeg pokazatelja likvidnosti privrede Grada (koji iznosi 1,24) je u porastu u odnosu na 2018. godinu kada je iznosio 1,10. Obzirom da je iznad vrijednosti 1, znači da su kompanije u dobroj poziciji po pitanju izmirenja obaveza tekućim sredstvima.

Ovaj koeficijent niži je od tekućeg pokazatelja likvidnosti za top 10 kompanija u industrijskoj grani u BiH koji iznosi 1,87 ali je iznad tekućeg koeficijenta likvidnosti na nivou BiH koji iznosi 1,21.

Tabela 15. Pokazatelji likvidnosti privrede u periodu 2018.-2020. godine

Ključni pokazatelji poslovanja	Sve privredne djelatnosti Grada Gračanica			Top 10 kompanija djelatnosti na nivou države			Djelatnosti na nivou države		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Pokazatelji likvidnosti									
Tekući pokazatelj	1,10	1,30	1,24	1,39	1,57	1,87	1,16	1,19	1,21
Ubrzani pokazatelj	0,61	0,65	0,63	0,83	0,99	1,31	0,76	0,78	0,79
Tekući pokazatelj	Izračunava se kao količnik tekućih sredstava i tekućih obaveza. Pokazatelj je likvidnosti koji nam govori koliko su tekuće obaveze pokrivene tekućim sredstvima, odnosno da li je moguće izmiriti tekuće obaveze sa tekućim sredstvima. Generalno, vrijednost ovog pokazatelja iznad 1 znači da je kompanija u dobroj poziciji po pitanju izmirenja tekućih obaveza.								
Ubrzani pokazatelj	Izračunava se kao količnik tekućih sredstava umanjениh za zalihe, i tekućih obaveza. Ubrzani pokazatelj je uže definisan pokazatelj likvidnosti jer izostavlja zalihe iz tekućih sredstava zbog toga što dio zaliha ima karakter trajno vezanih sredstava i kao takve ne mogu služiti za izmirenje tekućih obaveza.								

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

S druge strane ubrzani pokazatelj likvidnosti, s obzirom da je ispod koeficijenta 1 (iznosi 0,63). ukazuje na lošu poziciju po pitanju izmirenja tekućih obaveza i niži je od koeficijenta likvidnosti u industrijskoj grani na nivou BiH (koji iznosi 0,79) i top 10 kompanija (koji iznosi 1,31).

4.2. Pokazatelji efikasnosti

U periodu 2018. – 2020. godine su se kretali kako slijedi: prosječan broj dana naplate potraživanja smanjen je sa 58,43 na 57,03; prosječan broj dana obrta zaliha povećan je sa 125,56 na 158,72 dana; prosječan broj dana plaćanja obaveza prema dobavljačima sa 62,38 na 62,99 dana.

Prosječan prihod po zaposlenom je opao za 6,00 %. Prosječan trošak bruto plaća po zaposlenom, je iako je neznatno povećan sa 14.207,00 KM na 15.165,00 KM (za samo 6,32 %), još uvijek je niži od prosjeka top 10 kompanija (koji iznosi 26.450 KM) i prosjeka privrede BiH (koji iznosi 20.370,00 KM).

Više informacija o navedenim pokazateljima efikasnosti privrede u periodu 2018.-2020.godine daje se u slijedećoj tabeli:

Tabela 16. Pokazatelji efikasnosti privrede u periodu 2018.-2020.godine

Ključni pokazatelji poslovanja	Sve privredne djelatnosti u Gradu Gračanica			Top 10 kompanija djelatnosti na nivou države			Djelatnosti na nivou države		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Pokazatelji efikasnosti									
Prosječan broj dana naplate potraživanja	58,43	57,74	57,03	28,21	32,35	26,43	63,36	62,11	61,73
Prosječan broj dana obrta zaliha	125,56	144,77	158,72	55,06	42,08	41,10	97,01	98,08	106,78
Prosječan broj dana plaćanja dobavljača	58,89	62,38	62,99	53,55	36,55	39,60	85,37	81,75	81,18
Prihod po zaposlenom	103.084	98.501	96.897	386.141	395.728	312.965	133.638	133.674	128.374
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	14.207	14.727	15.165	26.712	26.384	26.450	18.428	19.035	20.370
Materijalni troškovi / prihod	34,6 %	35,2 %	34,1 %	30,5 %	13,7 %	15,3 %	21,2 %	19,4 %	19,3 %
Troškovi plaća / prihod	13,8 %	15,0 %	15,7 %	6,9 %	6,7 %	8,5 %	13,8 %	14,2 %	15,9 %
Poslovni rashodi / prihod	91,9 %	91,4 %	90,5 %	98,5 %	96,9 %	96,2 %	93,8 %	93,5 %	94,1 %
Prihod / stalna sredstva	2,02	1,98	1,88	1,46	1,40	1,16	1,08	1,07	1,14
Prosječan broj dana naplate potraživanja	Izračunava se na sljedeći način: $365 / (\text{Prihod od prodaje} / \text{Potraživanja od kupaca})$ Pokazatelj je efikasnosti upravljanja i naplatom potraživanja od kupaca.								
Prosječan broj dana obrta zaliha	Izračunava se na sljedeći način: $365 / ((\text{Nabavna vrijednost prodane robe} + \text{Materijalni troškovi}) / \text{Zalihe})$ Pokazatelj je efikasnosti organizovanja operativnih procesa kao što su proizvodni proces, sistem upravljanja zalihama, i dr.. Ovaj pokazatelj nam daje odgovor na to koliko je određena kompanija uspjela u svom nastojanju da minimizira zaliha koje su dostatne za optimalno odvijanje operativnog procesa i samim tim smanji sredstva koja su u njima vezana.								
Prosječan broj dana plaćanja dobavljača	Izračunava se na sljedeći način: $365 / ((\text{Nabavna vrijednost prodane robe} + \text{Materijalni troškovi} + \text{Nematerijalni troškovi} + \text{Troškovi proizvodnih usluga}) / \text{Dobavljači})$ Pokazuje obim kreditiranja kompanije od strane dobavljača, kao i strateškog položaja kompanije u odnosu na vlastite dobavljače. Pošto su ovi izvori sredstava najčešće besplatni, svaka kompanija nastoji da ih maksimizira, odnosno da poveća prosječan broj dana plaćanja obaveza prema dobavljačima.								
Prihod po zaposlenom	Pokazuje sposobnost kompanije za generisanje prihoda u odnosu na broj zaposlenih								
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	Pokazuje prosječan godišnji iznos bruto plaće po zaposlenom								
Materijalni troškovi / prihod	Pokazuje odnos utrošenih sirovina, materijala, rezervnih dijelova, energije, goriva i sl. i prihoda od prodaje.								
Troškovi plaća / prihod	Izračunava se kao količnik troškova plaća i prihoda od prodaje. Pokazatelj je efikasnosti koji nam govori koliko procenata prihoda od prodaje je iznosio trošak plaća odn. koliko je kompanija imala troškova plaća za svaku jedinicu ostvarenih prihoda od prodaje.								
Poslovni rashodi / prihod	Izračunava se kao količnik poslovnih rashoda (izuzev troškova prodane robe) i prihoda od prodaje. Ovaj pokazatelj nam govori o efikasnosti poslovanja i upravljanju troškovima, sem onih koji su dio troškova prodane robe. Pošto najznačajniji dio ovih troškova čine materijalni troškovi i troškovi plaća, ukoliko je ovaj pokazatelj znatno iznad prosjeka industrijske grane, to nam govori o neefikasnom upravljanju pvim troškovima.								
Prihod / stalna sredstva	Izračunava se kao količnik prihoda i stalnih sredstava. Govori nam o tome koliko jedinica prihoda je bilo ostvareno svakom jedinicom stalnih sredstava. Ukoliko je znatno ispod prosjeka industrijske grane u kojoj kompanija posluje to može upućivati na neiskorištenost kapaciteta, zastarjelu tehnologiju, neobučenu radnu snagu i dr.								

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

4.3. Pokazatelji solventnosti

U periodu 2018.-2020. godine indikatori solventnosti su se kretali kako slijedi: stepen tuđih izvora sredstava opada (sa 54,8 % na 52,9 %), stepen kreditnog zaduženja u odnosu na kapital raste (sa 39,7 % na 46,3 %). Procenat tuđih izvora sredstava od 52,9 % je viši u odnosu na industrijske grane BiH koji iznosi 28,4 % i top deset kompanija u industrijskoj grani u BiH (49,5 %). Stopa

kreditnog zaduženja od 46,3 %, viša je u odnosu na industrijske grane BiH, koja iznosi 36,0 % i top deset kompanija u industrijskoj grani u BiH 15,2 %.

Pad likvidnosti je doveo do smanjenja stope zaduženja u odnosu na kapital.

Tabela 17. Pokazatelji solventnosti privrede u periodu 2018.-2020. godine

Ključni pokazatelji poslovanja	Privredne djelatnosti Grada Gračanica			Top 10 kompanija djelatnosti na nivou države			Djelatnosti na nivou države		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Pokazatelji solventnosti									
% tuđih izvora sredstava	54,8 %	51,5 %	52,9 %	39,6 %	38,3 %	28,4 %	48,3 %	48,1 %	49,5 %
EBIT / kamate	12,75	14,04	14,42	3,37	6,36	10,36	7,37	7,88	9,20
Kreditna zaduženja / kapital	39,7 %	44,7 %	46,3 %	21,3 %	23,3 %	15,2 %	33,0 %	33,6 %	36,0 %
% tuđih izvora sredstava	Izračunava se kao količnik tuđih izvora sredstava (ukupnih obaveza) i ukupnih izvora sredstava (obaveze i kapital). Mada se ovaj pokazatelj znatno razlikuje od jedne do druge industrijske grane, generalno što je veći procenat tuđih izvora sredstava to je kompanija rizičnija i ima veći rizik neizmirenja dugoročnih obaveza (rizik solventnosti).								
EBIT / kamate	Izračunava se kao kao količnik rezultata iz poslovnih aktivnosti i rashoda po kamatama. Jedan je od najvažnijih pokazatelja o mogućnostima za dodatno zaduženje privrednog društva, kao i za vjerovatnost otplate postojećih kreditnih obaveza. Bankama i drugim povjeriocima je jedan od osnovnih pokazatelja kreditne sposobnosti privrednog društva.								
Kreditna zaduženja / kapital	Izračunava se kao količnik svih kreditnih zaduženja (obaveza na koje se plaćaju kamate) i ukupnog kapitala. Ovaj pokazatelj nam također govori o solventnosti kompanije, u užem smislu, uzimajući u obzir samo obaveze na koje se plaćaju kamate.								

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

5. STRUKTURA PRIVREDNIH SUBJEKATA PREMA BROJU ZAPOSLENIH

Mala i srednja preduzeća su nosioci privrednog razvoja. Prema broju zaposlenih 74 % su mikro poslovni subjekti koji zapošljavaju do 10 zaposlenih lica, 20 % poslovnih subjekata zapošljavaju od 10 do 49 zaposlenih lica, 5 % poslovnih subjekata zapošljavaju od 50 do 249 zaposlenih lica, a samo 1 poslovni subjekat zapošljava preko 250 zaposlenih lica, a to je „Širbegović Inženjering“ d.o.o. (320 zaposlenih).

Prema veličini, u smislu Zakona o poticaju razvoja male privrede („Službene novine FBiH“, broj: 19/06 i 25/09), razlikuju se mikro, mali i srednji subjekti male privrede pri čemu:

- Mikro subjekte male privrede čine pravna i fizička lica koja upošljavaju prosječno godišnje manje od 10 lica i čiji godišnji promet i/ili godišnja bilansa stanja ne prelazi 400.000,00 KM,
- Male subjekte male privrede čine pravna i fizička lica koja upošljavaju prosječno godišnje manje od 50 lica i čiji godišnji promet i/ili godišnja bilansa stanja ne prelazi 4 miliona KM.
- Srednje subjekte male privrede čine pravna i fizička lica koja upošljavaju prosječno godišnje manje od 250 lica, čiji godišnji promet ne prelazi 40 miliona i/ili godišnji bilans stanja ne prelazi 30 miliona KM.

Subjekti male privrede se, radi osiguranja statističkih podataka potrebnih za praćenje razvoja male privrede, razvrstavaju u kategoriju prema broju zaposlenih kako slijedi:

- sa jednim zaposlenim licem;
- sa dva do devet zaposlenih lica;
- sa 50 do 249 zaposlenih lica.

Prema kriterijumu EU, MSP čine preduzeća sa brojem zaposlenih manjem od 250 i ukupnim prihodom manjim od 50 miliona EUR-a.

Prema kriterijima Svjetske banke, pri kategorizaciji u kvantitativnom smislu u opticaju su najčešće tri kriterija: broj zaposlenih, bruto prihod i vrijednost sredstava. Prema ovim kriterijima MSP se dijele na mikro, mala i srednja preduzeća i to:

Tabela 18. Kriterij Svjetske banke-kategorizacija MSP

Kriterij	MIKRO	MALA	SREDNJA
Broj zaposlenih	manje od 10	manje od 50	manje od 300
Bruto prihod	manji od 0.1 milion EUR-a	manje od 3 miliona EUR-a	manje od 3 miliona EUR-a
Vrijednost sredstava	manje od 0.1 milion EUR-a	manje od 15 miliona EUR-a	manje od 15 miliona EUR-a

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

Prema visini ukupnog prihoda 274 kompanije su ostvarile ukupan prihod do 500.000 KM, 136 kompanija ostvarila je do 5.000.000.000 KM, a 38 kompanija ostvarile su preko 5.000.000.000 KM prihoda. Broj kompanija sa ukupnim prihodom do 5 miliona KM smanjen je za 8 sa 282 na 274.

6. PREGLED NAJUSPJEŠNIJIH FIRMI PREMA UKUPNOM PRIHODU, DOBITI I PRIHODU PO ZAPOSLENOM

Dvadeset najuspješnijih firmi u 2020. godini ostvarilo je ukupan prihod od 429,10 miliona KM, što predstavlja 53,99 % ukupnog prihoda privrede JLS. Ukupan prihod ovih firmi je smanjen za 4,4 % u odnosu na 2019. godinu, a povećan za 4,81 % u odnosu na 2018. godinu što se vidi iz slijedećeg pregleda:

Tabela 19. Najuspješnije firme prema visini ukupnog prihoda u periodu 2018.-2020.godine

Naziv kompanije	Prihod			% ukupnih prihoda 20 najvećih kompanija u privredi Grada Gračanica		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
1 MOTOREX d.o.o. GRAČANICA	47.553.572	54.819.931	49.124.818	5,93%	6,70%	6,21%
2 TRGOVIR d.o.o. o Gračanica	43.862.067	42.873.266	39.579.465	5,47%	5,24%	5,00%
3 ZEKA-COMERC d.o.o. Gračanica	28.612.639	32.768.550	38.054.820	3,57%	4,01%	4,81%
4 RPC Superfos Balkan Gračanica d.o.o.	32.944.124	37.494.718	36.963.671	4,11%	4,58%	4,67%
5 ŠIRBEGOVIĆ INŽENJERING d.o.o. Gračanica	32.736.656	40.604.438	34.004.800	4,08%	4,96%	4,30%
6 NASKO Gračanica d.o.o.	25.961.937	26.690.244	27.285.551	3,24%	3,26%	3,45%
7 ROADING d.o.o. GRAČANICA	15.803.224	25.418.071	21.283.817	1,97%	3,11%	2,69%
8 PLAMINGO d.o.o. Gračanica	22.447.621	23.313.465	20.772.770	2,80%	2,85%	2,63%
9 ISOWOOD d.o.o. Gračanica	17.502.419	18.500.787	19.728.639	2,18%	2,26%	2,49%
10 EDO-SLAD d.o.o. Gračanica	18.139.313	19.859.317	17.710.894	2,26%	2,43%	2,24%
11 SUMAN d.o.o. GRAČANICA	17.605.359	17.752.516	16.888.148	2,19%	2,17%	2,13%
12 VARIPLAST Gračanica d.o.o.	16.428.148	16.393.697	14.915.453	2,05%	2,00%	1,89%
13 TERRASIT INSULATION d.o.o. Gračanica	15.349.737	13.437.407	14.680.367	1,91%	1,64%	1,86%
14 EURO PROST d.o.o. GRAČANICA	9.983.442	11.344.989	13.092.893	1,24%	1,39%	1,65%
15 JADRINA d.o.o. Gračanica	12.461.756	12.434.642	13.004.938	1,55%	1,52%	1,64%
16 RADIUS d.o.o. Gračanica	9.290.873	9.855.298	11.843.224	1,16%	1,20%	1,50%
17 INDEX d.o.o. GRAČANICA	17.623.766	16.158.638	11.647.828	2,20%	1,98%	1,47%
18 BEMA BA d.o.o. Gračanica	7.491.419	9.602.670	9.925.890	0,93%	1,17%	1,25%
19 INGRAT d.o.o. GRAČANICA	8.139.138	9.274.583	9.390.064	1,01%	1,13%	1,19%
20 POLY d.o.o. GRAČANICA	9.493.315	10.259.015	9.204.308	1,18%	1,25%	1,16%
Ukupan prihod 20 kompanija	409.430.525	448.856.242	429.102.358	51,03%	54,86%	54,23%
UKUPAN PRIHOD U PRIVREDI GRADA GRAČANICA	802.304.620	818.149.557	791.258.829	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

Dvadeset najuspješnijih firmi u 2020. godini ostvarile su dobit od 45,08 milion KM što je za 11,37 % povećanje u odnosu na 2018. godinu.

Ove firme ostvarile su 63,93 % ukupne dobiti privrede, što se vidi iz slijedećeg pregleda:

Tabela 20. Najuspješnije firme prema visini ukupne dobiti u periodu 2018.-2020. godine

	Naziv kompanije	Ukupna dobit		
		2018	2019	2020
1	MOTOREX d.o.o. GRAČANICA	13.051.887	13.257.418	10.585.333
2	ROADING d.o.o. GRAČANICA	2.162.891	2.928.000	4.981.309
3	RPC Superfos Balkan Gračanica d.o.o.	2.115.982	3.364.401	4.018.808
4	ZEKA-COMERC d.o.o. Gračanica	1.743.708	1.908.688	2.986.105
5	AMBRA d.o.o. Gračanica	631.120	1.266.075	2.141.633
6	BEMA BA d.o.o. Gračanica	1.319.890	2.234.407	2.111.597
7	ŠIRBEGOVIĆ INŽENJERING d.o.o. Gračanica	2.256.652	2.632.230	1.897.298
8	TRGOVIR d.o.o. o Gračanica	1.885.752	1.814.395	1.695.515
9	ISOWOOD d.o.o. Gračanica	1.536.579	979.145	1.658.497
10	SUMAN d.o.o. GRAČANICA	2.184.918	1.665.232	1.644.302
11	PLASTOFLEX d.o.o. Gračanica	337.552	20.873	1.537.565
12	PLAMINGO d.o.o. Gračanica	1.182.690	718.609	1.456.054
13	NASKO d.o.o. Gračanica	864.565	1.129.860	1.346.335
14	EDO-SLAD d.o.o. Gračanica	1.607.161	2.072.016	1.311.155
15	ALIBEGOVIĆ PLAST d.o.o. GRAČANICA	917.416	706.675	1.066.366
16	INDEX d.o.o. GRAČANICA	4.003.418	2.732.745	1.021.487
17	TEHNA d.o.o. GRAČANICA	361.260	556.900	945.158
18	VARIPLAST Gračanica d.o.o.	1.067.759	653.295	916.931
19	PLASTEX d.o.o. Gračanica	656.925	307.116	903.441
20	EURO PROST d.o.o. GRAČANICA	588.540	640.214	855.238
	Ukupna dobit za 20 kompanija	40.476.665	41.588.294	45.080.127
	UKUPNA DOBIT U PRIVREDI GRADA	60.843.904	65.709.304	70.515.334
	Učešće dobiti 20 komp. u ukupnoj dob. privredi Grada u %	66,53%	63,29%	63,93%

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.**Tabela 21.** Najuspješnije firme prema visini operativne dobiti - EBIT u periodu 2018.-2020. godine

R.br.	Naziv kompanije	Operativna dobit		
		2018	2019	2020
1	MOTOREX d.o.o. GRAČANICA	13.582.154	13.426.145	10.690.082
2	ROADING d.o.o. GRAČANICA	0	3.294.020	4.901.162
3	RPC Superfos Balkan Gračanica d.o.o.	2.830.664	4.211.989	4.322.702
4	ZEKA-COMERC d.o.o. Gračanica	2.173.527	2.520.234	3.628.833
5	BEMA BA d.o.o. Gračanica	1.490.161	2.524.981	2.389.614
6	Isowood d.o.o. Gračanica	1.945.588	1.790.288	1.931.358
7	SUMAN d.o.o. GRAČANICA	2.516.551	1.914.788	1.883.971
8	PLAMINGO d.o.o. Gračanica	1.496.677	1.106.529	1.781.309
9	Plastoflex d.o.o. Gračanica	353.587	64.347	1.752.369
10	EDO-SLAD d.o.o. Gračanica	2.069.852	2.435.741	1.721.271
11	EURO PROST d.o.o. GRAČANICA	880.848	844.948	1.655.497
12	ŠIRBEGOVIĆ INŽENJERING d.o.o. Gračanica	2.096.213	3.077.458	1.622.911
13	NASKO Gračanica d.o.o.	463.503	378.491	1.613.085
14	TEHNA d.o.o. GRAČANICA	44.837	678.910	1.437.639
15	TRGOVIR d.o.o. o Gračanica	2.114.197	1.141.476	1.266.693
16	INDEX d.o.o. GRAČANICA	4.409.736	2.948.725	1.231.466
17	ALIBEGOVIĆ PLAST d.o.o. GRAČANICA	1.007.887	690.950	1.183.826
18	AMBRA d.o.o. Gračanica	440.031	1.078.692	1.132.676
19	PLASTEX d.o.o. Gračanica	815.228	466.783	1.115.815
20	FINING d.o.o. Gračanica	1.199.069	1.341.717	1.063.003
	UKUPNA OPERATIVNA DOBIT U INDUSTRIJSKOJ GRANI	70.893.123	75.135.295	78.685.585

Izvor: LRC Inženjering d.o.o.

7. SPOLJNOTRGOVINSKA RAZMJENA

Analizom spoljno trgovinske razmjene u periodu 2008.-2019. godini nastavlja se povećanje poslovne aktivnosti na stranom tržištu. U istom periodu ukupan obim spoljno trgovinske razmjene povećan je za 55,32 % (sa 282,15 na 438,84 miliona KM).

U 2020.godini pandemija COVID-19 uticala je na smanjenje uvoza za 17,32 miliona KM (sa 212 miliona KM na 194,9 miliona KM) i smanjenje izvoza za 9,44 miliona KM (sa 226,5 miliona KM na 217,09 miliona KM) a obim spoljnotrgovinske razmjene smanjen je za 26,8 miliona KM.

U 2020.godini sa ostvarenim uvozom od 194,99 miliona KM i izvozom od 217,09 miliona KM iskazan je pozitivan saldo od 22,10 miliona KM, a pokrivenost uvoza izvozom od 111,33 %, koji je iznad pokrivenosti uvoza izvozom FBiH koji iznosi 58,83 % i TK koji iznosi 88,30 %.

Učešće izvoza privrede Grada Gračanica u izvozu Tuzlanskog kantona iznosi 12,98 %, a uvoza 10,36 %.

Od 2018.godine privreda Gračanice iz negativnog salda robne razmjene ulazi u pozitivan saldo robne razmjene (sa 4,94 miliona KM na 22,10 miliona KM), što se vidi iz slijedeće tabele:

Tabela 22. Spoljno trgovinska razmjena u periodu od 2008. do 2020. godini sa uporednim podacima TK i FBiH za 2020. godinu

Godina	Opis	Uvoz u hiljadama KM	Učešće u uvozu - FBiH 100	Izvoz u 000 KM	Učešće u izvozu - FBiH =100	Pokrivenost uvoza izvozom u %	Obim spoljno trg. Razmjene u 000 KM	Saldo robne razmjene u hiljadama KM
2020	F BiH	11.680.597	100	6.871.410	100	58,83	18.552.007	-4.809.186
2020	TK-a	1.871.496	16,02	1.671.314	24,32	89,30	3.542.810	-200.182
2008	Gračanica	165.195	1,50	116.955	2,47	70,8	282.150	-48.240
2009	Gračanica	139.370	1,76	138.813	3,65	99,24	278.183	-1.056
2010	Gračanica	153.859	1,79	137.384	2,82	89,29	291.243	-16.475
2011	Gračanica	176.474	1,81	155.223	2,79	87,96	331.697	-21.251
2012	Gračanica	180.659	1,81	150.253	2,86	83,17	330.912	-30.406
2013	Gračanica	185.464	1,89	162.444	2,93	87,59	347.908	-23.020
2014	Gračanica	190.969	1,84	174.250	3,02	91,25	365.219	-16.719
2015	Gračanica	200.755	1,88	170.218	2,77	84,79	370.973	-30.537
2016	Gračanica	199.063	1,82	183.534	2,93	92,20	382.597	-15.529
2017	Gračanica	210.411	2,64	191.760	1,69	91,14	402.171	-18.648
2018	Gračanica	208.039	1,56	212.983	2,69	102,38	421.022	4.944
2019	Gračanica	212.310	1,53	226.534	2,97	106,70	438.844	14.223
2020	Gračanica	194.993	1,67	217.095	3,16	111,33	412.088	22.102

Izvor podataka: "Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH 2008- 2020" Obradio Federalni zavod za programiranje razvoja

Prema prosjeku izvoza po stanovniku od 4.826,00 KM/stanovniku u 2020. godini, Gračanica je za 12,22 % iznad prosječnog izvoza po stanovniku Tuzlanskog kantona (od 3.819,00 KM/stanov.), a za 53,45 % iznad prosjeka Federacije BiH (od 3.145,00 KM/stanovniku.).

Prema prosjeku izvoza po stanovniku (od 4.826,00 KM/ stanovnik), Grad Gračanica je na trećem mjestu u TK. SA znatno većim izvozom po stanovniku su Lukavac sa 12.248,00 KM izvoza po stanovniku i Gradačac sa 8.893,00 KM izvoza po stanovniku.

Tabela 23. Prosjek izvoza po stanovniku u periodu 2014. – 2020. godine

Opis	Prosjek izvoza po stanovniku za perod 2013-2019 u KM							Index
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020/2019
F BiH	2.473	2.631	2.837	3.295	3.602	3.472	3.145	90,58
Tuzlanski kanton	2.259	2.395	2.864	4.053	4.411	4.083	3.819	93,53
Grada Gračanica	3.312	3.230	4.058	4.237	4.720	5.030	4.826	95,94

Izvor: “Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH 2014-2020“ Obradio Federalni zavod za programiranje razvoja

Prema prosjeku uvoza po stanovniku od 4.335,00 KM/stanovniku, Gračanica je ispod prosjeka uvoza po stanovniku FBiH za 18,93% (5.347,00 KM/stanovniku). U odnosu na prosjeka uvoza po stanovniku Tuzlanskog kantona viša je za 1,35 % (koji iznosi 4.227,00 KM/stanovniku). Prema prosjeku uvoza po stanovniku (od 4.335,00 KM) Grad Gračanica je na četvrtom mjestu u TK.

Tabela 24. Prosjek uvoza po stanovniku u periodu 2013.-2019. godine

Opis	Prosjek uvoza po stanovniku u KM							Indeks
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020/2019
F BiH	4.431	4.574	4.953	5.649	6.041	6.322	5.347	84,57
Tuzlanski kanton	2.802	3.097	3.491	3.505	3.928	4.882	4.277	87,61
Grada Gračanica	3.630	3.809	4.401	4.649	4.610	4.715	4.335	91,94

Izvor: “Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH 2014-2020“ Obradio Federalni zavod za programiranje razvoja

8. INVESTICIJE U PROIZVODNE OBJEKTE

U periodu od 2011. do 2020. godine zabilježen je pozitivan trend rasta investicija.

U navedenom periodu 98 kompanija je investiralo u proizvodno poslovne objekte ukupne površine od 178.872 m², prosječno godišnje 17.887 m² korisne površine, što se vidi iz slijedećeg pregleda:

Tabela 25. Pregled investicija u periodu 2011.-2020. godine

Period	Broj investicija	Ukupna površina investicija u m ²
2011-2013	16	24.890
2014	8	17.880
2015	7	19.085
2016	22	36.014
2017	23	46.355
2018-2019	15	13.039
2020	7	21.609
Svega 2011-2020	98	178.872

Izvor: Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove Grada Gračanica

U strukturi investicija najveći broj proizvodno-poslovnih objekata pokrenut je u MZ Gračanica u poslovnoj zoni, zatim slijedi MZ Stjepan Polje, MZ Donja Lohinja i druge MZ, što se vidi iz slijedeće tabele:

Tabela 26. Pregled investicija u proizvodno poslovne objekte u m² po mjesnim zajednicama u periodu 2011.-2020. godine

Naziv MZ	Investicije u proizv.-poslovne objekte u m ² u periodu 2011.-2020.god.								God. prosjek investicija u m ² korisne površine
	2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018-2019	2020	SVEGA	
Gračanica	24.890	13.080	15.585	23.533	33.251	6.347	21.609	138.295	13.830
Stjepan Polje	0	4.800	2.150	4.415	2.589	4.378	0	18.332	2.292
Donja Lohinja	0	0	750	4.170	8.463	1.972	0	15.355	1.919
Donja Orahovica	0	0	600	591	0	0	0	1.191	149
Dobrovci	0	0	0	142	0	0	0	142	18
Soko	0	0	0	1.511	1.603	0	0	3.114	389
Babići	0	0	0	1.292	0	0	0	1.292	162
Pribava	0	0	0	360	449	342	0	1.151	144
SVEGA	24.890	17.880	19.085	36.014	46.355	13.039	21.609	178.872	17.887

Izvor: Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove Grada Gračanica

Tabela 27. Pregled broja investicija u proizvodno poslovne objekte po mjesnim zajednicama u periodu 2011.-2020.godine

Naziv MZ	Broj investicija u proizvodno-poslovne objekte po godinama u periodu 2011.-2020. godine							
	2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018-2019	2020	Svega
Gračanica	16	6	4	12	15	10	7	70
Stjepan Polje	0	2	1	2	3	2	0	10
Donja Lohinja	0	0	1	2	3	2	0	8
Donja Orahovica	0	0	1	2	0	0	0	3
Dobrovci	0	0	0	1	0	0	0	1
Soko	0	0	0	1	1	0	0	2
Babići	0	0	0	1	0	0	0	1
Pribava	0	0	0	1	1	1	0	3
SVEGA	16	8	7	22	23	15	7	98

Izvor: Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove Grada Gračanica

Tabela 28. Pregled poslovnih objekata za koja su izdata odobrenja za građenje u 2020. godini po investitorima

INVESTITOR	OBJEKAT	LOKACIJA	Korisna površina
„ECO ENERGY“ d.o.o. Gračanica	Izgradnja poslovnog objekta	Gračanica	1165 m ²
„DUSA“ d.o.o. Gračanica.	Poslovni objekat-proizvodnja stolarije	Gračanica	3.354 m ²
„MIRNA“ d.o.o. Gračanica	Poslovni-proizvodni pogon	Gračanica	3.551 m ²
„PLASTEX“ d.o.o. Gračanica	poslovno-proizvodni i skladišni objekti	Gračanica	2.459 m ²
„EDO SLAD“ d.o.o. Gračanica	Poslovni dogradnja poslovnog objekta Tržni centar „ETNA“	Gračanica	8.898 m ²
„ZEKA- COMERC“ d.o.o. Gračanica	Poslovni objekat sa pratećim sadržajima	Gračanica	1.547 m ²
„Širbegović inženjering“ d.o.o. Gračanica	Poslovni objekat	Gračanica	635 m ²
UKUPNO NOVIH KVADRATA POSLOVNIH OBJEKTA			21.609 m²

Izvor: Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove Grada Gračanica

Tabela 29. Pregled poslovnih objekata za koja su izdata odobrenja za građenje u 2018-2019. godini po investitorima

INVESTITOR	OBJEKAT	LOKACIJA	Korisna površina
„BEMA BA“ d.o.o. Gračanica	dogradnja poslovnog objekta	Donja Lohinja – Pribava	1.504 m ²
„DŽAMBO GROUP“ d.o.o. Gračanica	Poslovni SKLADIŠTE	Donja Lohinja	468 m ²
„HASULJA“ d.o.o. Soko	Poslovni	Gračanica	1.350 m ²
Avdić Suada – HOTEL “SAX”	Dogradnja, nadgradnja Poslovni	Gračanica	438 m ²
Humić Enisa	Dogradnja, rekonstrukcija i promjena namjene – apartmani	Gračanica	624 m ²
„SLT ENTERPRISE“ d.o.o. Gračanica	Poslovni	Gračanica	626 m ²
„SUMAN“ d.o.o. Gračanica	Poslovni-dogradnja objekta	Gračanica	303 m ²
„TRGOVIR“ d.o.o..	dogradnja poslovno-proizvodnog objekta	Stjepan Polje	1.653 m ²
„TRGOVIR“ d.o.o.	poslovno-proizvodnog objekta	Stjepan Polje	2.725 m ²
„VARIPLAST“ d.o.o.	poslovno – proizvodni	Gračanica	419 m ²
„WIRAC.NET“ d.o.o.	Dogradnja, nadogradnja. rekonstrukcija krova i promjena namjene tavanog	Gračanica	538 m ²
„ZEKA-COMERC“ d.o.o.	dogradnja izgrađenog poslovnog objekta – tržnog centra u Gračanici	Gračanica	1.060 m ²
Ključević Mirsadu	dogradnja poslovnog objekta	Gračanica	673 m ²
Korić Asimu	poslovni objekat	Gračanica	315 m ²
Mehurić Nezir	Poslovni-dogradnja objekta	Pribava	342 m ²
UKUPNO NOVIH KVADRATA POSLOVNIH OBJEKTA			13.039 m²

Izvor: Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove Grada Gračanica

U 2020.godini dva investitora investirali su u izgradnju tri stambena objekta kolektivnog stanovanja sa ukupno 191 stanom, što se vidi iz slijedećeg pregleda:

Tabela 30. Stambeni objekti kolektivnog stanovanja –izgradnja u 2020.godini

INVESTITOR	OBJEKAT	LOKACIJA	Broj stanova
MAX GRADNJA” d.o.o.	Stambeno-poslovni objekat kolektivnog stanovanja u ulici Patriotske lige	Gračanica	88
“SAGRA” d.o.o.	Stambeni objekta kolektivnog stanovanja na Korića Hanu	Gračanica	23
“SAGRA” d.o.o.	Stambeni objekat kolektivnog stanovanja KOVAČNICA Gračanica	Gračanica	80
UKUPNO NOVIH STANOVA			191

Izvor: Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove Grada Gračanica

Radi praćenja kontinuiteta ulaganja u nastavku se daje kratak pregled kretanja investicija u prethodnom periodu (2011.-2017.).

U periodu od 2011. do 2014. godine 24 kompanije investirale su u 24 proizvodno - poslovna objekta ukupne površine od 42.770 m². Od toga u MZ Gračanica (Poslovna zona) 15 objekata, u MZ Stjepan Polje 3 objekta, u MZ Donja Lohinja 3 objekta, MZ Soko 1 objekat i MZ Pribava 1 objekat.

U odnosu na prethodni period, u 2015., 2016. i 2017. godini i pored elementarnih nepogoda nastavljen je trend porasta investicija u proizvodno-poslovne objekte (u 2015. godini 7 investicija je ukupne površine 19.085 m²; u 2016. godini 22 su investicije ukupne površine od 35.654 m², a u 2017. godini 23 investicije ukupne korisne površine 46.355 m²).

Na osnovu dostavljenih finansijskih izvještaja i obrađenih podataka za 434 kompanije u 2016. godini, 179 kompanija je investiralo ukupno 33.731.614,00 KM. Od navedene vrijednosti investicija 46,96 % su investicije u sedam proizvodno-poslovnih objekata investiranih od strane slijedećih kompanija: RPC Superfos Balkan 4,1 milion, Zekakomerc 1,12 mliona, Trgovir 1,88 miliona, Roding 1,95 miliona, Plamingo 3,61 milion, Edo slad 1,8 miliona, Plastoflex 1,04 miliona. Dvadeset je investicija pojedinačne vrijednosti od 300.000,00-700.000,00 KM. Podaci o investicijama za 2017. godinu nisu obrađeni od strane LRC do momenta pripreme izvještaja.

U 2017. godini izdata su odobrenja za građenje za 23 proizvodno-poslovna objekta ukupne površine od 46.355 m², što je za 27,78 % ili 10.331 m² više u odnosu na 2016. godinu. U stambenoj izgradnji-objekti kolektivnog stanovanja izdata je jedna građevinska dozvola za izgradnju ukupno 23 stambene jedinice (ukupne korisne površine od 1.434 m²). U toku 2017. godine JP "ELEKROPRIJENOS BIH A.D." BANJALUKA je izvršilo djelimičnu rekonstrukciju glavne trafo stanice za Gračanicu u cilju kontinuiranog snabdijevanja Grada električnom energijom u slučaju pojave velikih voda. Također je JP "ELEKTROPRIVREDA BIH" izdato odobrenje za izgradnju elektroenergetskog objekta - podzemnih kablova za napajanje Radne zone I i II Gračanica u dužini od 3,0 km, čime je obezbijeđena potrebna infrastruktura za sigurno napajanje poslovnih subjekata električnom energijom.

U slijedećim tabelama dati su analitički podaci o investicijama, po investitorima, iskazano u m² korisne površine za period 2014., 2015., 2016. i 2017. godine.

Tabela 31. Investicije u proizvodne objekte u 2014.-2015. godini

INVESTITOR	OBJEKAT	LOKACIJA	Investicije u m ²	
			2014.	2015.
"Plastoflex" d.o.o.	Proizvodni	Gračanica	2.200	
"Elatec" d.o.o.	Proizvodni sa upravnim dijelom	Gračanica	1.150	
"Ingrat" d.o.o.	Proizvodni	Gračanica	2.200	
"Plamingo" d.o.o.	proizvodni sa skladištem	Gračanica	5.500	
"Suman" d.o.o.	Proizvodni	Gračanica	1.550	
"Trgovir" d.o.o.	Proizvodni	Stjepan Polje	2.400	
"Isowood" d.o.o.	dva proizvodna objekta	Stjepan Polje	2.400	
"Bosna orto" d.o.o.	Proizvodni	Gračanica	480	
"RPC SUPERFOS BALKAN" doo	Proizvodni	Gračanica		3.135
"Mirna" doo	proizvodni sa prodajnim dijelom	Gračanica		3.660
"Index" doo	poslovno proizvodni	Gračanica		6.700
"Isowood" doo	Proizvodni-treći objekat	Stjepan Polje		2.150
"Bema ba" doo	doGrađanja proizvodnog objekta	D.Lohinja		750
"Suman" doo	upravna zgrada i proizvodni pogon Graplasta doo (adaptacija i obnova)	Gračanica		2.090
"Prim CO Company" doo	poslovno –proizvodni	D.Orahovica		600
UKUPNO			17.880	19.085
Index 2015./2014.				107

Izvor podataka: JLS-Služba za prostorno uređenje geodetske i imovinsko pravne poslove

Najveća započeta investicija u 2015. godini u stambenoj izgradnji je objekat kolektivnog stanovanja u Gračanici-Čiriš sa 22 stambene jedinice investitora „Sagra“ d.o.o. Gračanica.

Tabela 32. Investicije u proizvodno poslovne objekte u 2016. godini po investitorima

Naziv investitora	Vrsta objekta	Lokacija	Korisna površina u m ²
("TRING" d.o.o.)	Poslovni-upravna zgrada	Gračanica	590
"HIS" s.z.r. vl. Agić H.	Proizvodni-izrada kožne galanterije	Pribava	360
"ZEKA COMERC" d.o.o.	Poslovni	Gračanica	280
"RPC SUPERFOS" d.o.o.	Proizvodni-dogradnja objekta	Gračanica	8.150
"KOMUS" d.o.o.	Poslovni-upravna zgrada	Gračanica	333
"POLJOPONUDA" d.o.o.	Poslovni	Donja Orahovica	211
"MOTOREX" d.o.o.	Poslovni-dogradnja objekta	Donja Lohinja	1380
"EFEKT-COMERC" d.o.o.	Poslovni	Gračanica	517
"LIMORAD" d.o.o.	Poslovni	Gračanica	584
"ELMAS" d.o.o.	Poslovni-dogradnja objekta	Gračanica	367
"EDO SLAD" d.o.o.	Poslovni-dogradnja tržnog centra	Gračanica	9.142
"KLAN PREVOZ" d.o.o.	Poslovni-dogradnja objekta	Gračanica	267
"GRİĆ-PLAST" o.d.	Poslovni	Gračanica	814
"TRGOVIR" d.o.o.	Poslovni	Stjepan Polje	3.626
"ALIBEGOVIĆ-PLAST" d.o.o.	Poslovni	Donja Lohinja	2.790
"KLAN PREVOZ" d.o.o.	Poslovni	Gračanica	1.102
"BENPROM" d.o.o.	Poslovni-dogradnja objekta	Donja Orahovica	380
"OXIS OIL" d.o.o.	Poslovni-benzinska stanica	Doborovci	142
"BONZO" d.o.o.	Poslovni	Gračanica	1.387
HALILČEVIĆ DENISA	Poslovni-dogradnja poljop. objekta farme za tov brojlera	Stjepan Polje	789
BEGOVIĆ AMIR	Poslovni-izgradnja poljop. objekta farme koka nosilja	Soko	1.511
HALILOVIĆ ADEM	Poslovni-izgradnja poljop.objekta farme za tov brojlera	Babići	1.292
	SVEGA		36.014

Izvor podataka: JLS-Služba za prostorno uređenje geodetske i imovinsko pravne poslove

Tabela 33. Investicije u proizvodno poslovne objekte u 2017. godini po investitorima

Naziv investitora	Vrsta objekta	Lokacija	Korisna površina u m ²
Škrebo Omer	Poslovni	Gračanica	1.041
"INGRAT" d.o.o.	Poslovno-proizvodni	Gračanica	2.215
"BREZJE" d.o.o.	Poslovni	Gračanica	3.730
"BELAMIONIX" d.o.o.	Poslovni	Gračanica	11.380
"EDO-SLAD" d.o.o.	Proizvodni	Gračanica	4.108
"PEP PLASTIC EXCELENT PRODUCT" d.o.o.	Poslovni	Stjepan Polje	941
"MOTOREX" d.o.o.	Poslovni-dogradnja objekta	Donja Lohinja	970
"BOSNA-ORTO" d.o.o.	Proizvodni-nadogradnja	Gračanica	753
"POLJOPONUDA" d.o.o.	Poslovni	Gračanica	238
"SUMAN" d.o.o.	Poslovni-dogradnja i promjena namjene objekta	Gračanica	204
"VARIPLAST" d.o.o.	Proizvodni	Gračanica	669
"DŽAMBO" d.o.o.	Poslovni	Donja Lohinja	2.403
"POLY" o.d.	Poslovni	Gračanica	3.042
"SAGRA" d.o.o.	Poslovni	Stjepan Polje	1.333
"INDEX" d.o.o.	Poslovni	Donja Lohinja	5.090
JU "ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE TK"	Poslovni rekonstrukcija	Gračanica	113
"SIRKO" d.o.o.	Poslovni-dogradnja objekta	Gračanica	856
"PRODUKCIJA" d.o.o.	Poslovni	Gračanica	378
"HST CNC TECHNIK" d.o.o.	Poslovni	Gračanica	3.545
BEGOVIĆ MUHAMED	Poslovni-dogradnja poljop. objekta farme za tov	Soko	1.603
"UNOMOG 03" d.o.o.	Poslovno-stambeni	Pribava	449
"PLAMINGO" d.o.o.	Poslovni-proizvodni	Gračanica	979
Okić Hajrudin i Mersima	Poslovni-dogradnja objekta	Stjepan Polje	315
UKUPNO POSLOVNIH OBJEKTA u m²			46.355

Izvor podataka: JLS-Služba za prostorno uređenje geodetske i imovinsko pravne poslove

9. UKUPNA ZAPOSLENOST, NEZAPOSLENOST I PLAĆE

9.1. Pregled stanja i kretanja na tržištu rada

Na području grada Gračanica, a prema podacima Federalnog zavoda za statistiku za 2020. godinu, od ukupno 44.985 stanovnika 68,11% ili (30.074 stanovnika) je radno sposobno stanovništvo starosne dobi između 15 i 65 godina.

Od tog broja stanovnika, samo 18.074 (odnosno 40,17%) je aktivno uključeno na tržište rada i predstavlja radno aktivnu radnu snagu (10.813 zaposlenih i 7.261 nezaposlenih registrovanih na Zavodu za zapošljavanje).

Ova analiza ne obuhvata sivu ekonomiju koja kreira neregistrovanu zaposlenost, zaposlenost u neformalnom sektoru i zaposlene u sektoru poljoprivrede.

Ukupan broj zaposlenih (10.813 osoba), manji je od zbira broja penzionera i broja nezaposlenih koji iznosi 13.420 (od toga u 2020. god. je 6.159 penzionera a 7.261 nezaposlenih osoba).

Tabela 34. Zaposlenost ukupnog i radno aktivnog stanovništva 1991. i 2016.-2020. godine

OPIS	Broj zaposlenih po godinama					
	1991	2016	2017	2018	2019	2020
Ukupno stanovništvo (procjena)	59.050	45.229	45.260	45.128	45.033	44.985
Radnoaktivno stanovništvo, dob od 15-65	36.156	31.705	31.507	31.141	30.889	30.642
Ukupan broj zaposlenih	11.363	9.375	9.460	10.738	10.961	10.813
Broj nezaposlenih	4.822	8.675	8.254	7.570	7.101	7.261
Stepen zaposlenosti radnoaktivnog stanovništva	31,40	29,56	30,00	34,48	35,50	35,30
Stepen zaposlenosti ukupnog stanovništva	19,24	20,73	20,90	23,79	24,34	24,03
Stepen nezaposlenosti	29,79	48,10	46,60	41,35	39,30	40,20

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja „Socio ekonomski pokazatelji po općinama u 2016-2020 godini“

NAPOMENA: Stopa zaposlenosti je procenat učešća zaposlenih u ukupnom broju radno aktivnog stanovništva (u dobi 15-65 god).

Stopa zaposlenosti radnoaktivnog stanovništva (stanovništvo u dobi od 15-65 godina) , kontinuirano, ali sporo raste sa 24,7 % iz 2015. godine na 35,30 % u 2020. godini U 2020. godini je za 3,9% iznad stope zaposlenosti iz 1991. godine kada je iznosila 31,40 %.

Stopa zaposlenosti ukupnog stanovništva je kontinuirano ali sporo rasla sa 17,28 % iz 2015. god. na 24,03 % u 2020. godini te je iznad stope zaposlenosti iz 1991. godine (19,24 %).

Stopa nezaposlenosti opada sa 48,10 % iz 2016. godine na 40,20 % u 2020. godini , ali još uvijek zaostaje za predratnim nivoom (1991. godine stopa nezaposlenosti je iznosila 29,79 %).

Tabela 35. Zaposlenost, nezaposlenost sa uporednim podacima u periodu od 2017. do 2020. g.

Opis	Broj zaposlenih				Broj nezaposlenih			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Federacija BiH	467.894	529.922	531.483	520.162	357.971	335.610	331.570	321.581
Tuzlanski kanton	85.820	96.548	99.067	97.863	87.103	80.989	75.461	77.112
Grad Gračanica	9.460	10.738	10.961	10.813	8.254	7.570	7.101	7.261
Grad/Kanton (učešće u %)	11,2	11,12	11,06	11,04	9,50	9,30	9,41	9,42
Grad/F BiH (učešće u %)	2,00	2,00	2,06	2,08	2,30	2,30	2,30	2,25

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja „Socio ekonomski pokazatelji po općinama u 2017-2020. god. godini“

Pojašnjenje: NEZAPOSLENA LICA su lica bez zaposlenja, sposobna za rad i starosne dobi od 15 do 65 godina, evidentirana u biroima za zapošljavanje.

Stopa zaposlenosti od 35,30 % je iznad stopa zaposlenosti Tuzlanskog kantona (32,20 %) i FBiH (34,40 %).

Tabela 36. Stepen zaposlenosti u periodu 2014.-2020. godine sa uporednim pokazateljima za TK i FBiH

STEPEN ZAPOSLENOSTI	Period 2014. -2020. godine						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Grada Gračanica	22,30%	24,10%	29,60%	30,00%	34,48%	35,50%	35,30%
TK	23,10%	23,70%	26,70%	27,30%	31,10%	32,30%	32,20%
FBiH	27,50%	27,90%	29,40%	30,20%	34,40%	34,80%	34,40%

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja „Socio ekonomski pokazatelji po općinama u 2014-2020.god. godini“

Stopa nezaposlenosti od 40,20 % je niža od stepena nezaposlenosti TK koji iznosi 44,10 % ali je viša od stepena nezaposlenosti FBiH od 38,20 % U odnosu na 13 općina/gradova TK , grad Gračanica sa stepenom nezaposlenosti od 40,20 % je druga općina/grad odmah iza Grada Tuzla sa (31,40 %) i ima znatno nižu stopu nezaposlenosti u odnosu na grad Gradačac (42,80 % , grad Srebrenik (53,20 %) i općinu Lukavac (45,70 %).

Tabela 37. Stepen nezaposlenosti u periodu 2014.-2020. godine sa uporednim pokazateljima za TK i FBiH

STEPEN NEZAPOSLENOSTI	Stepen nezaposlenosti u periodu 2014. - 2020. godine						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Grad Gračanica	53,40%	50,60%	48,10%	46,60%	41,35%	39,30%	40,20%
TK	54,80%	53,6%	52,0%	50,4%	45,60%	43,20%	44,10%
FBiH	46,90%	46,4%	44,8%	43,3%	38,80%	37,10%	38,20%

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja „Socio ekonomski pokazatelji po općinama u 2014-2020.god. godini“

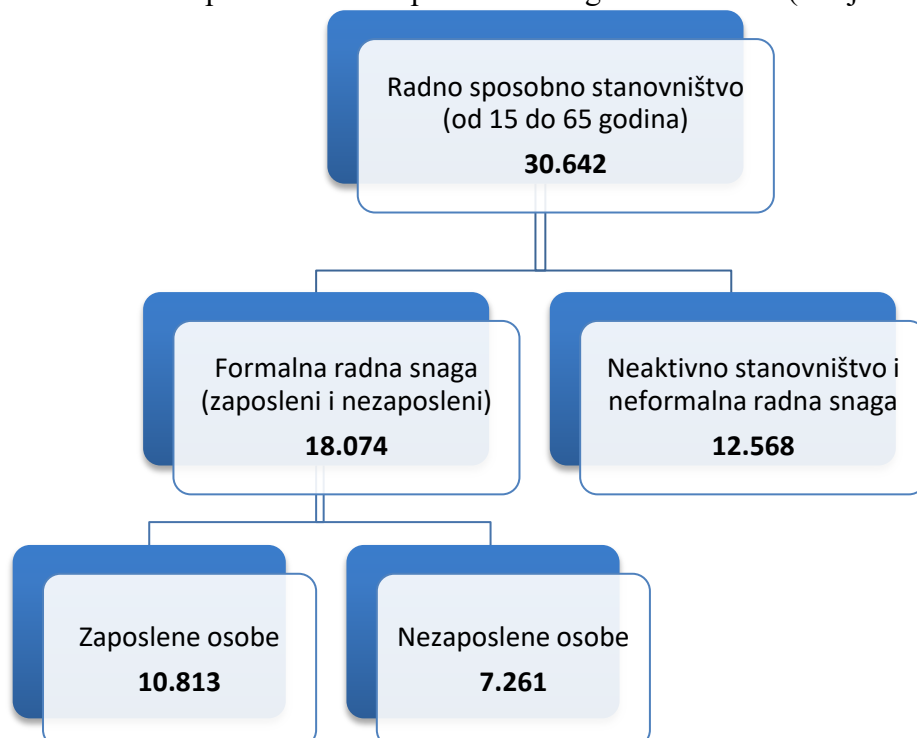
Formalna zaposlenost je relativno dobra, ali je stavrna situacija mnogo bolja.

Kao što se vidi iz grafikona br.1, na formalnom tržištu sudjeluje više od polovine radno sposobnog stanovništva (58,98 % u 2020.godini), a 35,29 % radno sposobnog stanovništva je formalno zaposleno.

Ovaj pokazatelj ukazuje na relativno dobru stopu formalne zaposlenosti.

Potrebno je istaći da se ovakav pristup odnosi samo na formalnu radnu snagu koja živi u BiH, dok radna snaga koja živi izvan Grada nije obuhvaćena lokalnim administrativnim podacima i zbog toga se smatra neaktivnom radnom snagom zajedno sa neformalno zaposlenim osobama i pomažućim članovima porodice.

Grafikon 1. Struktura zaposlenosti/ nezaposlenosti za grad Gračanica (stanje 2020.godine)

Stvarna situacija na tržištu rada je mnogo bolja iz dva razloga.

Kao prvo, neformalni radnici (uključujući i većinu poljoprivrednika) i neplaćeni pomažući članovi se smatraju neaktivnim osobama iako rade i doprinose porodici i domaćinstvu (Rezultat samozapošljavanje i zapošljavanje u poljoprivredi se vide iz registra poljoprivrednika kojih se prema podacima za 2020.godinu vodi **2.640 poljoprivrednika**).

Kao drugo, prema podacima Zavoda za zdravstveno osiguranje, 12.710 su nositelji zdravstvenog od toga (10.439 iz radnog odnosa, 656 samostalnih djelatnosti, 201 dobrovoljnih osiguranika, i 1.414 inostranih osiguranika).

Ako ovom broju dodamo 2.640 poljoprivrednika (kao neformalnu radnu snagu), registrovanih u registru poljoprivrednika, na tržištu rada je zaposleno ukupno 15.350 osoba što je za 31,92 % više u odnosu na 1991.godinu kada je broj zaposlenih iznosio 11.636 . Međutim još uvijek ostaje 2.724 osoba iz formalne radne snage koji ostaju nezaposleni.

9.2. Prosječne neto plaće i penzije

Prosječne neto plaće neznatno rastu. U posmatranom periodu od 12 godina od 2008 do 2020. godine prosječna neto plaća je povećana za samo 24,81 % (sa 520 na 649 KM). U odnosu na prosječnu plaću TK niža je za 24,79 %, a u odnosu na FBiH niža je za 32,11 %.

Tabela 38. Prosječne plaće u periodu 2016.-2020.godine

Opis	Prosječna plaća				
	2016	2017	2018	2019	2020
Federacija BiH	839	860	889	928	956
Tuzlanski kanton	744	797	797	824	863
Grad Gračanica	541	584	615	631	649
Grad/Kanton (učešće u %)	72,71	73,27	77,16	76,57	75,20
Grad/F BiH (učešće u %)	64,48	67,90	69,17	67,99	67,88

Tabela 39. Prosječne neto plaće u periodu 2008-2020.godine sa uporednim podacima za FBiH i TK

Godina	Opis	Prosječna neto plaća	F BiH = 100
2020	F BiH	956	100
2020	TK	863	90
2008	Gračanica	520,09	69,2
2009	Gračanica	525,94	66,4
2010	Gračanica	533,31	66,3
2011	Gračanica	526,05	64,2
2012	Gračanica	524	63,13
2013	Gračanica	520	63,2
2014	Gračanica	536	62,9
2015	Gračanica	524	63,3
2016	Gračanica	541	63,4
2017	Gračanica	584	68
2018	Gračanica	615	69
2019	Gračanica	631	68
2020	Gračanica	649	68

Izvor podataka: “Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH 2008-2020“ Obradio Federalni zavod za programiranje razvoja

Nizak nivo prosječnih plaća direktno se odražava na nizak nivo prosječnih penzija. U periodu od 2008. do 2020.godine ukupna prosječna penzija porasla je za samo 24,15 %, sa 315,51 KM na 391,71 KM. (a prosječne plaće su porasle za sm 24,81 % sa 520,09 KM na 649,00 KM). Prosječna mjesečna penzija i z 2020. godine iznosi 60,36 % prosječne neto plate.

Odnos broja zaposlenih u odnosu na broj penzionera je povećan 1,6 iz 2017. godine na 1,8 u 2020.godini i približan je koeficijentu iz 2008.godine kada je iznosio 1,82.

Tabela 40. Prosječne penzije u periodu 2008.-2020. godine sa uporednim podacima FBiH i TK

Godina	Opis	Broj zaposlenih na 1 penzionera	Ukupna prosječna mjesečna penzija u KM	Prosječna starosna penzija u KM	Prosječna invalidska penzija u KM	Prosječna obiteljska penzija u KM
2020	F BiH	1,2	427,92	468,68	372,63	375,64
2020	TK-a	1,4	456,95	532,40	384,49	381,23
2008	Gračanica	1,82	315,51	363,33	283,38	293,79
2009	Gračanica	1,75	313,89	359,51	282,44	292,88
2010	Gračanica	2,0	308,59	353,25	278,92	287,27
2011	Gračanica	2,0	321,12	369,74	278,92	297,00
2012	Gračanica	1,6	321,03	346,82	279,40	290,38
2013	Gračanica	1,6	319,00	369,00	284,00	292,00
2014	Gračanica	1,6	334,00	384,00	296,00	304,00
2015	Gračanica	1,6	336,10	386,69	296,41	301,34
2016	Gračanica	1,6	338,28	391,43	297,20	298,86
2017	Gračanica	1,6	340,22	394,08	297,49	298,37
2018	Gračanica	1,8	364,07	418,77	317,35	319,43
2019	G račanica	1,8	382,09	434,91	335,48	336,33
2020	G račanica	1,8	391,71	443,82	345,56	341,94

Izvor podataka: “Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH 2008-2020“ Obradio Federalni zavod za programiranje razvoja

10. POLJOPRIVREDA

Prirodni uslovi u pogledu zemljišta, vode, klime i slično za razvoj poljoprivrede su potencijalno zadovoljavajući.

Grad karakteriše umjereno kontinentalna klima. Posljednjih godina, vremenske prilike nisu išle na ruku poljoprivrednim proizvođačima, zbog elementarnih nepogoda (poplave, grada, suša i slično). U obzir treba uzeti i prognoze da nas čekaju periodi dužih i intenzivnijih suša, kiše i grada, što zahtijeva veće ulaganje u sisteme navodnjavanja, protivgradne zaštite, regulacije vodotokova i edukacije stanovništva.

Agro-ekološke karakteristike Grada determiniše i reljef prostora. U ravnicama, uz rijeku Spreču, organizuje se proizvodnja ozimih strmiš žitarica i kukuruza, povrća i slično.

Na višim nadmorskim visinama značajan je dio pašnjaka i livada pogodnih za razvoj stočarstva. Najznačajniji poljoprivredni resurs Grada predstavlja zemljište. Pedološka struktura zemljišta je sljedeća:

- Aluvijalna i semiglejna 10 % u dolini rijeke Spreče.
- Pseudoglej 60 % u brdskim dijelovima.
- Sionica 30 % u brdskim dijelovima Grada.

Privatna gazdinstva na području Grada su mala i isparcelisana.

Najčešće nisu osposobljena za robnu proizvodnju i da stvaraju dovoljno viškova za tržište te u većoj ili manjoj mjeri proizvode za vlastite potrebe.

Na malim posjedima nije moguće zasnivati ozbiljniji razvoj ratarske proizvodnje iz sljedećih razloga:

- Smanjena mogućnost primjene mehanizacije,
- Otežano odvodnjavanje i navodnjavanje,
- Poštivanje plodoređa,
- Gradnja infrastrukture i slično.

Usitnjenost i fragmentacija zemljišta ima za posljedice sljedeće: nizak stepen produktivnosti poljoprivredne proizvodnje, visoki transportni troškovi, mala ulaganja u poboljšanje kvaliteta zemljišta, nepovoljni uslovi tržišta zemljištem, otežana zaštita okoliša. Vlasnička struktura poljoprivrednog zemljišta pokazuje da u poljoprivredi dominira privatni sektor, mada je u predratnom periodu i državni sektor bio znatan, što se vidi iz sljedećeg pregleda:

Tabela 41. Struktura upotrebe zemljišta

Kategorija zemljišta	Površina ukupno (ha)	%
Oranice i vrtovi	8.983,44	41,59%
Voćnjaci	1.702,08	7,88%
Vinogradi	0,00	0,00%
Livade	1.023,84	4,74%
Ukupno obradivo zemljište	11.709,36	54,21%
Pašnjaci	1.477,44	6,84%
Ribnjaci	0,0505	0,00%
Ukupno poljoprivredno zemljište	13.186,8	61,05%
Šumsko tlo	6.652,8	30,80%
Neplošno tlo	1.760,4	8,15%
Ukupno	21.600,05	100,00%
- Privatno	18.144,04	84 %

- Državno	3.456,01	16 %
-----------	----------	------

Izvor podataka: Katastar organa uprave grada Gračanica

Na osnovu podataka iz prethodne tabele može se zaključiti slijedeće:

- U ukupnoj strukturi poljoprivrednog zemljišta najveće učešće imaju njive sa 41,59 % i šume 30 %.
- U privatnom sektoru nalazi se 18.144 ha ili 84 % a u državnom vlasništvu 3.456 ha ili 16 %.

Prema podacima za 2020. godinu u registru poljoprivrednih proizvođača upisano je 2.640 poljoprivrednih gazdinstava.

Poljoprivredna proizvodnja u Gradu organizovana je putem zemljoradničke zadruge, privatnih poljoprivrednih gazdinstava i Udruženja poljoprivrednika poljoprivrednih inženjera i tehničara.

Prema stanju iz 2020. godine godinu ukupan broj registrovanih poljoprivrednih obrta je 100.

Zemljoradnička zadruga „Gračanka“ osnovana je 1954. godine, i između ostalog, zadruga se bavi i proizvodnjom voća i povrća. Ključne kulture povrća su krastavac-kornišon, mrkva, cvekla, kupus, paradajz, paprika i luk, a ključne kulture voća su šljiva, višnja, kruška i jabuka.

Proizvodi su namijenjeni industrijskoj preradi i potrošnji u svježem stanju, a pored plasmana na domaće tržište, zadruga uspješno izvozi i u Evropsku uniju.

U 2019. godini je izvezeno je 408 tona krastavca kornišona u Njemačku, a 2020. godine 832.132 kg kornišona u Njemačku i 50.887 kg Merinos paprike u Austriju.

10.1. Vrijednost i struktura ukupne individualne poljoprivredne proizvodnje

U periodu od 2017. do 2020.godine vrijednost ukupne individualne poljoprivredne proizvodnje se kontinuirano povećava sa 33,64 miliona KM iz 2017.godine na 53,49 miliona KM u 2020.godini. U odnosu na prethodnu godinu povećana je za 14,24% (sa 46,81 miliona KM na 53,49 miliona KM), što je dijelom rezultat podsticaja.

Za proizvodnju je utrošeno je 32,32 miliona KM od toga 7,15 miliona KM u naturi, a 25,18 miliona KM u novcu. Sa amortizacijom od 1,48 miliona KM, ostvaren je mješoviti dohodak (neto dodana vrijednost) od 19,68 miliona KM, što je povećanje od 42,19 % u odnosu na 2019. godinu, kada je ostvareno 13,84 miliona KM.

Tabela 42. Obračun bruto dodane vrijednosti i mješovitog dohotka (neto dodane vrijednosti) u periodu 2017-2020. godine

OPIS	Godine				Index 2020/2019	Index 2020/ 2017
	2017	2018	2019	2020		
Vrijednost proizvodnje	33.645.472	43.954.672	46.815.659	53.490.280	114,26	158,98
Troškovi ukupno	23.246.809	28.059.374	31.933.067	32.329.710	101,24	139,07
- Troškovi u naturi	6.455.238	10.678.519	7.454.512	7.149.830	95,91	110,76
- Troškovi u novcu	16.791.571	17.380.855	24.478.555	25.179.880	102,87	149,96
Bruto dodana vrijednost (1-2)	10.398.662	15.895.297	14.882.592	21.160.570	142,18	203,49
Amortizacija (7 % od iznosa pod rednim brojem 3)	727.906	1.112.670	1.041.781	1.481.240	142,18	203,49
Mješoviti dohodak (neto dodana vrijednost) (3-4)	9.670.756	14.782.627	13.840.811	19.679.330	142,18	203,49

Izvor podataka: Služba za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije (Referat poljoprivrede)

U strukturi ukupne poljoprivredne proizvodnje najviše su zastupljeni: proizvodnja povrtnog bilja 32,94 %, živinarstvo 17,56 %, proizvodnja žita 14,20, stočarstvo 12,90 %. Govedarstvo zauzima značajno mjesto, a peradarska proizvodnja, s obzirom na tradiciju i dugogodišnje iskustvo,

predstavlja značajan potencijal za rast i razvoj. Od 2017.godine proizvodnja živinarstva vrijednosno iskazana pokazuje tendenciju rasta.

Tabela 43. Individualna poljoprivredna proizvodnja u periodu 2016-2020. godine

R.b.	Vrsta proizvodnje	Vrijednost u KM					Struktura u %
		Vrijednost u KM	Struktura u %	2018	2019	2020	2020
		2016	2017	2018	2019	2020	2020
1.	Žita	6.534.595	4.798.900	7.824.890	7.258.300	7.320.550	14,20
2.	Uzgredni proizvodi žita	1.480.692	913.091	1.436.385	1.611.875	1.628.594	3,16
3.	Povrtno bilje	8.835.189	6.633.848	12.733.906	14.231.874	16.988.114	32,94
4.	Industrijsko bilje	5.120	1.980	6.300	21.600	0	0,00
5.	Stočno krmno bilje	5.431.850	3.874.942	4.175.590	4.155.750	4.253.000	8,25
6.	Livade i pašnjaci	533.500	126.800	559.824	593.060	576.900	1,12
7.	Sirovo voće i grožđa	1.614.069	1.596.530	1.495.900	1.505.300	2.336.360	4,53
8.	Prerada voća i grožđa	647.100	298.100	383.967	508.300	588.980	1,14
9.	Prirast stoke	2.027.220	2.010.980	1.984.516	1.921.600	1.924.170	3,73
10.	Proizvodi stočarstva	5.065.394	4.723.110	5.028.594	6.106.160	6.650.552	12,90
11.	Proizvodi živinarstva	8.816.700	7.626.700	8.012.800	8.816.640	9.056.640	17,56
12.	Proizvodi pčela	127.400	127.400	312.000	85.200	242.250	0,47
13.	Uzgredne djelatnosti		0	913.091	0	0	0
UKUPNO		41.118.828	33.645.472	43.954.672	46.815.659	51.566.110	100

Izvor podataka: Obračun bruto vrijednosti proizvodnje, Služba za pod. lokalni razvoj i finansije (Referat poljoprivrede)

10.2. Investiciona ulaganja u individualnu poljoprivrednu proizvodnju, preradu i drugo

Ukupna investiciona ulaganja u individualnu poljoprivrednu proizvodnju smanjena je za 75%, sa 730.000,00 KM iz 2019. godine na 240.000,00 KM u 2020. godini što se vidi iz slijedećeg pregleda:

Tabela 44. Vrijednost ulaganja u individualnu poljoprivrednu proizvodnju u 2016.-2020. godina

R.b.	Naziv i vrsta investicionih ulaganja	Iznos u KM					Struktura u % u 2020. godini
		2016	2017	2018	2019	2020	2020
1.	Staje za krupnu stoku	250.000	150.000	250.000	250.000	50.000	20,83
2.	Staje za sitnu stoku-	0	50.000	0	0	25.000	10,42
3.	Polj. Mašine,oprema	200.000	200.000	200.000	150.000	0	0,00
4.	Voćnjaci i vinogradi	0	0	0	0	0	0,00
5.	Goveda , grla	0	0	0	280000	140.000	58,33
6.	Ovce, koze ,svinje,grla	0	0	0	0	25.000	10,42
7.	Živina	0	0	0	0	0	0,00
8.	Ost. Invest.ulaganja u polj.	0	0	0	0	0	0,00
UKUPNO		450.000	400.000	450.000	730.000	240.000	100,00

Izvor podataka: Služba za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije (Referat poljoprivrede)

Prema karakteru izgradanje najveći dio investicija u 2020. godini se odnosi na održavanje nivoa postojećih kapaciteta 41,67; za rekonstrukciju, dogradnju i modernizaciju 37,50 %, a samo 20,83% na izgradnju novih kapaciteta.

Tabela 45. Investicije po karakteru izgradnje (2016.-2020. godina)

R. b.	Ostvarene investicije po karakteru izgradnje	Iznosi u KM po godinama					Struktura u %
		2016	2017	2018	2019	2020	2020
1.	Izgradnja novih kapaciteta	150.000	150.000	250.000	250.000	50.000	20,83
2.	Rekonstrukcija, dogradnja i modernizacija	250.000	200.000	50.000	300.000	90.000	37,50
3.	Održavanje nivoa postojećih kapaciteta	50.000	50.000	150.000	380.000	100.000	41,67
	U K U P N O	450.000	400.000	450.000	730.000	240.000	100,00

Izvor: Služba za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije (Referat poljoprivrede)

10.3. Podrška primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji

U toku 2020. godine ukupna novčana podrška ostvarena je u iznosu od 2.082.734,00 KM, što je za 25,42 % povećanje u odnosu na 2019. godinu. U 2020.godini povećane su novčane podrške iz Budžeta Kantona za za 89 % sa 399.384 KM na 755.631 KM a novčane podrške iz Budžeta FBiH povećane su za 5,23 % sa 1.26 miliona KM na 1,32 miliona KM.

U strukturi izvora finansiranja u 2020.godini na novčane podrške iz budžeta Tuzlanskog kantona odnosilo se 36,26 % ili 755.631 KM, a iz budžeta Federacije BiH 63,74% ili 1.327.103 KM.

Tabela 46. Podrška primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji po izvorima finansiranja u periodu 2008. - 2019.godine

Godina	Izvori finansiranja		U K U P N O	Index
	Budžet TK	Budžet FBiH		
2008	1.469.733	934.058	2.403.791	baza
2009	849.240	1.354.117	2.203.357	91,66
2010	952.782	1.690.906	2.643.688	110
2011	945.355	1.289.309	2.234.664	92,96
2012	881.179	1.289.309	2.170.488	90,29
2013	786.315	1.188.710	1.975.026	82,16
2014	405.041	1.593.546	1.998.587	83,14
2015	373.769	1.649.605	2.023.374	84,17
2016	408.775	1.686.141	2.094.916	87,14
2017	385.211	1.599.849	1.985.060	87,15
2018	411.981	1.299.973	1.711.654	71,22
2019	399.384	1.261.407	1.660.791	69,09
2020	755.631	1.327.103	2.082.734	86,64
Ukupno 2008-2020	9.024.396	18.164.033	27.188.130	

Izvor podataka: Služba za pod. lok. razvoj i finansije (Referat poljoprivrede)

U periodu od 2008. do 2014. godine ukupne podrške primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji kontinuirano opadaju , od 2014. do 2016. godine rastu, a od 2017. do 2019. godine opadaju a u 2020. godini su u porastu za 25,42 % u odnosu na 2019.godinu.

U prethodnih trinaest godina (od 2008. do 2020. godine) povučeno je ukupno 27.188.130,00 KM ili prosječno godišnje 2,09 miliona KM podsticaja za primarnu poljoprivrednu proizvodnju.

Na osnovu ukupnih kretanja u poljoprivredi može se zaključiti da programi novčanih podrški pozitivno utiču na rezultate započelih i otvaranje novih procesa u poljoprivrednom sektoru na području našeg Grada, s ciljem da se ostvari: povećanje obima poljoprivredne proizvodnje, zadovoljenje domaćeg tržišta vlastitim proizvodima, stvaranje tržišno orjentisanih proizvođača, povećanje sjetvenih površina i privođenje kulturi neobrađenog obradivog poljoprivrednog zemljišta i veće zapošljavanje.

Broj registrovanih poljoprivrednih proizvođača raste. U registar poljoprivrednih proizvođača prema podacima iz 2020.godine upisano je ukupno 2.640 poljoprivrednih proizvođača a u registru obrta 103 poljoprivrednih obrta. Pored toga djeluju i 26 privrednih društava, 3 zadruge i 2 udruženja.

11. RANG RAZVIJENOSTI

Federalni zavod za programiranje razvoja u dokumentu Socioekonomski pokazatelji po općinama u Federaciji Bosne i Hercegovine je sagledao osnovne društveno-ekonomske pokazatelje razvoja FBiH, te izvršio rangiranje lokalnih zajednica prema nivou razvijenosti.

Do 2018. godine, za utvrđivanje indeksa razvijenosti, korišteni su sljedeći pokazatelji: stepen zaposlenosti stanovništva, stepen nezaposlenosti stanovništva, broj učenika osnovnih i srednjih škola na 1.000 stanovnika, odsutno stanovništvo u odnosu na popis iz 1991. godine i poreski prihodi po glavi stanovnika. Od 2018. godine za izradu indeksa razvijenosti kantona i jedinica lokalne samouprave, u Federaciji BiH, koriste se sljedeći indikatori:

- Prihodi od poreza na dohodak po stanovniku
- Stepen zaposlenosti
- Kretanje stanovništva
- Udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu
- Stepen obrazovanje radne snage

“- Izvod iz dokumenta Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH 2018“ Obradio Federalni zavod za programiranje razvoja

Na osnovu indeksa razvijenosti, izvršeno je rangiranje razvijenosti lokalnih zajednica. Prema rangu razvijenosti, Gračanica, sa indeksom razvijenosti od 0,94, se nalazi na 23 mjestu u trećoj grupi od 79 općina/gradova FBiH. Tuzlanski kanton se nalazi na petom mjestu po rangu razvijenosti od 10 kantona u FBiH, u II grupi od tri grupe.

Od 79 Općina/Gradova FBiH, 7 je u prvoj grupi sa indeksom razvijenosti od 1,27 do 2,27, u drugoj grupi je 9 sa indeksom od 1,04 do 1,23; u trećoj grupi je 34 sa indeksom od 0,753 do 0,99, u četvrtoj grupi je 15 sa indeksom od 0,61 do 0,74; u petoj grupi je 14 općina/gradova sa indeksom od 0,31 do 0,91.

U nastavku su predstavljeni indikatori nivoa razvijenosti za 14 od 79 općina/gradova FBiH.

Tabela 47. Nivo razvijenosti (za 14 od 79) općina/gradova FBiH u 2020. godini

Naziv općine/grada	Prihod od poreza na dohodak po stanovniku	Stepen zaposlenosti u %	Kretanje stanovništva	Učešće starog stanovništva	Stepen obrazovanja stanovništva	Index razvijenosti	Rang	Grupa
0	1	2	3	4	5	6	7	8
Centar Sarajevo	4,01	4,,10	0,86	0,78	1,27	2,37	1	I
Novo Sarajevo	3,02	1,93	1,01	0,87	1,26	1,72	2	I
Ilidža	1,55	1,45	1,59	1,07	1,12	1,38	3	I
Stari Grad Sarajevo	2,2	1,36	0,71	0,78	1,23	1,33	4	I
Novi Grad Sarajevo	1,84	1,07	1,39	0,97	1,14	1,33	5	I
Trnovo	3	1,18	0,58	0,22	0,68	1,27	6	I
Vogošća	1,38	0,86	1,86	1,14	1,04	1,27	7	I
Grad Tuzla	1,5	1,15	1,02	0,83	1,11	1,23	8	II
Grad Mostar	1,45	1,36	1,07	0,91	1,2	1,22	9	II
Tešanj	0,79	1,31	1,27	1,19	0,89	1,07	13	II
Grad Gračanica	0,69	1,04	1,08	1	0,98	0,94	23	III
Lukavac	0,86	0,93	0,85	0,92	1,01	0,91	27	III
Srebrenik	0,47	0,64	1,08	1,03	0,86	0,79	45	III
Gradačac	0,57	0,95	1,01	1,01	0,82	0,85	36	III

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja „Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH 2020.“

12. UNAPREĐENJE POSLOVNOG OKRUŽENJA - ULOGA JLS

Uloga JLS u unapređenju poslovnog okruženja definisana je Strategijom lokalnog razvoja za period 2016-2020. godine, u kojoj su predloženi i usvojeni slijedeći sektorski ciljevi ekonomskog razvoja:

- **Stvoreno povoljno poslovno okruženje u Gradu Gračanica**
- **Omogućen razvoj poljoprivrede i ruralnih područja**
- **Razvijeni i promovisani turizam i kulturno-historijsko naslijeđe**

U procesu stvaranja povoljnog poslovnog okruženja u Gradu Gračanica polazi se od slijedećih prioriteta:

- Intenziviranje i institucionalizovanje komunikacije sa privrednicima i potencijalnim investitorima;
- poboljšanje efikasnosti administrativnih procedura i umanjenje barijere za rad privrednog sektora;
- poboljšanje organizacije tradicionalnih privrednih sajмова i efekta sajмова u privlačenju investitora;
- intenziviranje razvoja poljoprivrede;
- iniciranje sistemskog pristupa u razvoju turizma – razvoj turističkih proizvoda.

Podsticaji u periodu COVID pandemije:

Nakon što je u martu 2020. godine proglašeno stanje nesreće u Federaciji Bosne i Hercegovine, formiran je krizni štab Grada Gračanica na čelu sa Gradonačelnikom Nusretom Helićem. Odmah su poduzete mjere prevencije, što je u tom periodu bilo najvažnije za očuvanje zdravlja i života građana i odvijanje radnih procesa.

Gradsko vijeće Gračanica na sjednici održanoj 30.04.2020. godine donijelo je Odluku o izmjeni propisa Grada Gračanica s ciljem obezbjeđenja pomoći za ublažavanje posljedica pandemije Covid-19. Gradonačelnik Grada Gračanica je donio Rješenje o imenovanju Komisije za dodjelu pomoći iz Budžeta Grada Gračanica privrednim društvima i obrtima u cilju sanacije posljedica u privredi uzrokovanih pandemijom Corona virusa COVID-10. Donesen je Pravilnik o kriterijima, načinu i postupku raspodjele sredstava iz Budžeta Grada Gračanica u svrhu pomoći privrednim društvima i obrtima u cilju sanacije posljedica u privredi uzrokovanih pandemijom corona virusa COVID 19.

Raspisan je Javni poziv za dodjelu jednokratne pomoći Grada Gračanica privrednim društvima i samostalnim djelatnostima u cilju sanacije posljedica u privredi uzrokovanih pandemijom Corona virusa COVID 19. Dodijeljene su jednokratne pomoći privrednim subjektima u iznosu od 210.290,00 KM.

Poticaaji privredi na području Grada Gračanica u periodu 2018.-2020. godine

Prema podacima anketiranja JLS (Izvor: Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH 2020.) prema udjelu subvencija i grantova za mala i srednja preduzeća u ukupnim subvencijama i grantovima Grad Gračanica se nalazi na trećem mjestu u Tuzlanskom kantonu.

Grad Gračanica je u saradnji sa UNDP projektom ekonomskog i okolišnog upravljanja MEG u 2018., 2019. i 2020. godini implementirali pilot projekat vezan za dodjelu poticaja privrednim društvima i obrtima s područja Grada Gračanica s ciljem unapređenja konkurentnosti Gračaničkih kompanija nabavkom opreme i/ili alata koji će doprinijeti:

- 1) povećanju proizvodnih kapaciteta za postojeće proizvode,
- 2) povećanju stepena finalizacije postojećih proizvoda i/ili
- 3) omogućiti proizvodnju novog finalnog proizvoda.
- 4) u 2020 godini smo dodali još jedan kriteriji a to je zaštita od širenja SARS - Covid 19 virusa.

Firme iz Gračanice kojima se dodijele poticaji su imale obavezu da finansijski učestvuju u implementaciji projekta sa minimalno 20%, te da za određeni iznos poticaja izvrše zaposlenje osoba kako slijedi:

- 5.000 KM za subjekte male privrede koji će zaposliti najmanje 2 osobe
- do 10.000 KM za subjekte male privrede koji će zaposliti od 3 do 5 osoba,
- do 20.000 KM za subjekte male privrede koji će zaposliti od 6 do 10 osoba,
- do 30.000 KM za subjekte male privrede koji će zaposliti 11 ili više osoba.

Ukupno posmatrajući Grad Gračanica i MEG projekat su tokom trogodišnje implementacije poticaja utrošili 219.360,47 KM, a za navedeni iznos Gračaničke kompanije su kreirale 83 nova radna mjesta, te implementirale projekte u ukupnom iznosu od 931.051,70 KM.

U 2018. godini Grad Gračanica je dodijelio ukupno 79.732,47KM za 7 kompanija koje su kreirale 28 novih radnih mjesta, te implementirale projekte u vrijednosti od 691.886,70 KM.

Tabela 48. Pregled poticaja iz 2018. godine

	Obučarski obrt „STEP“	Obrtnička djelatnost „MIS TEKSTIL“	„WIRAC.N ET“ d.o.o	„SEMING“ d.o.o	„HS BAUKOP“ d.o.o	„PLAMINGO“ d.o.o.	„ZEKA COMERC“d .o.o.	UKUPNO
Ukupna vrijednost projekta (KM)	10.764	12.006,70	20.380	7.686	15.000	606.050	20.000	691.886,7
Učešće općine i MEG projekta (KM)	8.000,00	9.556,00	10.000,47	5.226,00	4.950,00	27.000,00	15.000,00	79.732,47
Ukupan broj novo uposlenih	3	3	4	2	2	8	6	28

Izvor: Služba za poslove Gradonačelnika i Gradskog vijeća Grada Gračanica

U 2019. godini Grad Gračanica je dodijelio ukupno 53.628 KM za 6 kompanija koje su kreirale 18 novih radnih mjesta, te implementirale projekte u vrijednosti od 81.795 KM.

Tabela 49. Pregled poticaja iz 2019. godine

	Index doo	„MIS TEKSTIL“ - obrt	„WIRAC.N ET“ d.o.o	„SEMING“ d.o.o	Zanatska radnja "Nova Fronta" - obrt	„ZEKA COMERC“ d.o.o.	Ukupno
Ukupna vrijednost projekta (KM)	15.000	12.583	22.500	6.632	12.985	12.095,2	81.795
Učešće općine i MEG projekta (KM)	10.000	9.563	10.000	4.509	10.000	9.555,18	53.628
Ukupan broj novo uposlenih	3	4	3	2	3	3	18

Izvor: Služba za poslove Gradonačelnika i Gradskog vijeća Grada Gračanica

Napomena: Budžetom Grada Gračanica i MEG projekta za dodjelu poticaja je planirano ukupno 80.000,00KM, a iz navedenog tabelarnog pregleda vidimo da je utrošeno samo 53.627,18KM, razlog je što na adresu Grada Gračanica nije pristigao dovoljan broj aplikacija, te je iznos od 26.372,82KM ostao neutrošen.

U 2020. godini Grad Gračanica je dodijelio ukupno 86.000,00KM za 8 kompanija koje su kreirale 37 novih radnih mjesta, te implementirale projekte u vrijednosti od 157.370,00KM.

Tabela 50. Pregled poticaja iz 2020. godine

	Total bau	Plastic and steel	school&school	domadom	wirac net	KS Šarm	ZEKA	Tursun prom	Ukupno
UKUPNA VRIJEDNOST PROJEKTA	25.000	13.500	7.500	12.491	24.480	6.373	8.026	60.000	157.370
UČEŠĆE GRADSKJE UPRAVE (KM)	20.000	10.000	6.000	10.000	10.000	5.000	5.000	20.000	86.000
Broj novozaposlenih	6	11	3	3	3	2	2	7	37

Izvor: Služba za poslove Gradonačelnika i Gradskog vijeća Grada Gračanica

U 2020. godini najznačajniji implementirani projekti koji doprinose stvaranju povoljnog poslovnog okruženja za privlačenje investicija i zaposlenosti su:

- Zbog pandemije COVID-19 Sajam Grapos-expo nije održan u 2020. godini, ali je firma Kovan MI d.o.o. Gračanica u vlastitoj režiji organizovala „Kućni sajam Kovan 2020“ u trajanju od 10 dana. Pored neposrednih kontakata sa potrošačima, a koji su provedeni uz pridržavanje svih epidemioloških mjera, održani su i B2B susreti sa svim zainteresiranim poslovnim partnerima.

Od 2010. godine kontinuirano se realizuje Mjera 1.1.2.3. Podrška sajmu GRAPOS EXPO (sajam privrede) (2016-2020). Sajam GRAPOS EXPO je razvojni projekat koji predstavlja privrednu aktivnost sajamske priredbe malog i srednjeg poduzetništva i ostalih aktera razvoja poduzetničke klime i privrednog i ekonomskog razvitka u općini Gračanica i šireg okruženja tj. Tuzlanskog kantona i same Federacije BiH. Sajam je održavan u općini Gračanica u aprilu mjesecu od 2010. do 2019. godine. Inicijativu uspostave projekta sajma poduzetništva i obrta u Gračanici 2009. godine dali su Udruženje poslodavaca i samostalnih privrednika Gračanica i Obrtnička komora Tuzla, a istu su prihvatili općina Gračanica, Boms-expo d.o.o. i Njemačka tehnička saradnja – GTZ, te zajedno nastavili na stvaranju uvjeta za ostvarenje tog projekta. Inicijativi se pridružio Klaster plastičara i alatničara BiH. Sajam predstavlja privrednu aktivnost malog i srednjeg poduzetništva i svih drugih aktera razvoja poduzetničke klime te privrednog i ekonomskog razvoja opštine Gračanica, Tuzlanskog kantona i cijele BiH.

- Nastavljena je realizacija Projekta 1.1.3.3. Jačanje konkurentnosti na tržištu rada - stručno osposobljavanje (volontiranje) (2016-2020) u cilju podrške zapošljavanju nezaposlenih osoba u 2020. godini te je Grad Gračanica u tu svrhu utrošio iznos od 73.061 KM.
- Projekat 1.1.3.4. Podrška mladima stipendiranjem i kreditiranjem (2016-2020) ostvaruje se kontinuirano svake godine. U 2020. godini je dodijeljeno ukupno 113 stipendija, 2 stipendije više u odnosu na 2019. godinu, od toga 64 studentima i 49 učenicima u slijedećih pet kategorija: boračka populacija, slabije materijalno stanje, nadareni učenici/studenti, deficitarna zanimanja i učenici generacije.

Ukupno posmatrajući Grad Gračanica i MEG projekat su tokom trogodišnje implementacije poticaja 2018.-2020. godine utrošili 219.360,47 KM, a za navedeni iznos Gračaničke kompanije su kreirale 83 nova radna mjesta, te implementirale projekte u ukupnom iznosu od 931.051,70 KM.

U skladu sa informacijama navedenim u tabeli 50., možemo zaključiti da je nakon implementacije projekata od strane gore navedenih privrednih subjekata na području Grada Gračanica u 2020. godini kao rezultat unaprijeđeno poslovanje 8 kompanija te da broj novoupisanih iznosi 37.

Ukupan iznos sredstava sa kojima su Grad Gračanica i UNDP MEG projekat sufinansirali gore navedene projekte je iznosio **86.000 KM** od čega je odnos učešća Grada Gračanica i **UNDP MEG projekat** (50% : 50%).

Ukupna vrijednost projekata svih 8 kompanija sa učešćem Grada i UNDP MEG projekta je iznosio: **157.370 KM.**

Kao finalni zaključak možemo reći da je na području Grada Gračanica zaposleno **37** novih radnika, te implementirane investicije u iznosu od **157.370 KM** koje će doprinijeti razvoju poslovanja **8** privrednih subjekata.

- U okviru Projekta 2.4.2.3. Usklađivanje i harmonizacija podataka zemljišne knjige i katastra (2016-2020), procesom harmonizacije katastra i zemljišno knjižnih podataka do kraja 2020. godine obuhvaćeno je petnaest KO (katastarskih općina), sa ukupno 55.722 parcela ukupne površine 13.043 ha. Za harmonizaciju ostalo je još 5 KO sa (26.161 parcela i 4.403 objekta), ukupne površine od 13.141 ha ili 50,19% ukupne površine KO.

Tabela 51. Pregled zbirnih indikatora harmonizacije katastra i zemljišno knjižnih (ZK) podataka obuhvaćenih u periodu 2016.-2020. godine

Opis	Broj K.O.	Broj parcela	Broj objekata	Površina KO u ha
Ukupno za harmonizaciju ZK i katastra nekretnina				
	20	81.883	15.267	21.600
Obuhvaćeno harmonizacijom ZK i katastra nekretnina po godinama				
2016.	2	16.220	4.559	3.021
2017.	2	12.685	2.173	2.797
2018.-2019.	3	13.800	2.545	3.450
2020	4	13.017	1.587	3.775
UKUPNO	15	55.722	10.864	13.043
Ostaje za harmonizaciju	5	26.161	4.403	13.141
Ostaje za harmonizaciju u %	25,00 %	31,95 %	28,84 %	50,19 %

Izvor: Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove Grada Gračanica

Broj parcela po katastarskim Općinama obuhvaćenih harmonizacijom daje se u narednoj tabeli:

Tabela 52. Katastarske Općine sa brojem parcela obuhvaćenih procesom harmonizacije katastra i zemljišno knjižnih podataka u periodu 2016.-2020. godine

R. br.	Katastarska	Broj parcela po godinama				Ukupno
		2016	2017	2018-2019	2020	
1	Gračanica	11.527				11.527
2	G.Orahovica	4.693				4.693
3	Donja Lohinja		5.632			5.632
4	D. Orahovica		7.053			7.053
5	Miričina			3.850		3.850
6	Lukavica			5.429		5.429
7	Stjepan Polje			4.521		4.521
8	Babići				3.704	3.704
9	Lohinja Gornja				2.313	2.313
10	Malešići				4.592	4.592
11	Rašljeva				2.408	2.408
	UKUPNO	16.220	12.685	13.800	13.017	55.722

Izvor: Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove Grada Gračanica

U toku 2016. godine, usaglašeni su podaci zemljišne knjige i katastra za oko 90 % parcela u K.O. Gračanica i KO Gornja Orahovica. Kao prva, za harmonizaciju podataka, izabrana je najveća urbana i najsloženija po obimu posla, KO Gračanica sa 11.527 parcela i uz nju KO Gornja Orahovica sa 4.693 parcele. U decembru 2016. godine, potpisan je drugi sporazum između Općina i FGU (Federalna geodetska uprava), o harmonizaciji katastarskih i zemljišnoknjižnih podataka za dvije nove KO i to: KO Donja Lohinja – Pribava za 5.632 parcele i KO Orahovica Donja za 7.053 parcele, za koje je vršena harmonizacija u 2017. godini. Ove dvije KO, sa već harmonizovanim KO, čine cjelinu prema podacima zemljišne knjige (po starom premjeru), a to su KO Gračanica i KO Orahovica. Sredinom 2018. Godine, objavljen je novi javni poziv za harmonizaciju katastarskih i zemljišno knjižnih podataka za tri KO i to: Miričina, Lukavica i Stjepan Polje. U 2020.godini harmonizacijom su obuhvaćene još 4 KO (Babići, Lohinja Gornja, Malešići i Rašljeva).

Realizacija prve faze poslova, koja se odvija u Općini, predaja baze podataka katastra nekretnina, pregled i ovjera prijavnih listova, pregled i ovjera elaborata o etažiranju stambenih zgrada i sl. je završena. U drugoj fazi poslovi se odvijaju u Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda.

Posebna važnost u realizaciji projekta daje se promociji projektnih aktivnosti u javnosti. Prije početka procesa zamjene/uspostave zemljišne knjige i u toku trajanja tog procesa, provodi se kampanja informisanja javnosti koja se sastoji od:

- Oglašavanja na uobičajenim mjestima za oglašavanje na području mjesne nadležnosti, a posebno na području predmetne katastarske Općine,
- Odražvanja informativnih sastanaka po mjesnim zajednicama,
- Objave oglasa o zamjeni/uspostavi zemljišne knjige na službenom web portalu,
- Promociji projektnih aktivnosti putem lokalnih medija (radio, TV, web portali).

Na IV. Kongresu o katastru u Bosni i Hercegovini s međunarodnim učešćem, koji je održan od 29. do 31. oktobra 2019. godine u Neumu upriličeno je svečano potpisivanje ugovora o nastavku Projekta izgradnje kapaciteta za unapređenje zemljišne administracije i procedura u BiH - CILAP projekta za naredne dvije godine.

Predstavnici nadležne gradske službe prisustvovali su pripremnom sastanku održanom 21.10.2019. godine u prostorijama Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove sa predstavnicima općinskih sudova i općina/gradova, čije su katastarske općine predložene za fazu IX u realizaciji Projekta registracije nekretnina. Također, uposlenici Gradske uprave Gračanica su prisustvovali obuci na temu korištenja softvera RCN – registar cijene nekretnina.

Nakon održanog sastanka i zvaničnog potpisivanja Ugovora o nastavku projekta Gradu Gračanica dostavljen je prijedlog Sporazuma o zajedničkoj implementaciji aktivnosti na sistematskom ažuriranju podataka o nekretninama između evidencija katastra i zemljišne knjige za KO Malešići, Babići, Gornja Lohinja i Rašljeva. Po potpisivanju Sporazuma slijede daljnje aktivnosti u svrhu realizacije faze IX u Projektu registracije nekretnina.

Prostor grada Gračanica po novom premjeru je podijeljen na 20 katastarskih općina (skraćena oznaka KO). U periodu 2016.-2019.godine harmonizacija je izvršena za 7 KO, a u 2020. godini u proces harmonizacije uključene su 4 nove KO (Babići, Lohinja Gornja, Malešići i Rašljeva). Za harmonizaciju je ostalo 9 KO (Škahovica, Piskavica, Soko, Doborovci, Džakule, Skipovac Donji i Skipovac Gornji, Vranovići i Prijeko Brdo.) Grad Gračanica će po javnom pozivu FGU (Federalne geodetske uprave) kandidovati preostale KO, (vjerovatno na 2-3 poziva), kako bi se harmonizacija

provela za prostor cijelog grada. Radi se o obimnom poslu koji će trajati nekoliko godina, a za koji su potrebna velika novčana sredstva i za očekivati je da će se potpisati još ugovora kako bi se započeti posao završio. Projekat se provodi na teritoriji cijele BiH, a finansira se sredstvima kredita Asocijacije za međunarodni razvoj, budžetskim sredstvima entiteta BiH i donatorskim sredstvima.

U 2020. godini zbog pandemije korona virusa COVID-19 nije organizovana izložba stočarstva Gračanica – Doboj Istok. Izložba se organizuje kontinuirano od 2010. godine. Mjera M 1.2.1.8. Podrška izložbi stočarstva Gračanica-Doboj Istok (2016-2020). se realizuje u cilju popularizacije govedarstva i razvijanja takmičarskog duha, **Zemljoradnička zadruga "Gračanka"** Gračanica u partnerstvu sa općinom/gradom Gračanica i Doboj Istok 2019. godine organizovala je jubilarnu Desetu izložbu stočarstva i ruralnog stvaralaštva Gračanica - Doboj Istok 2019 04. i 05.10.2019. godine u Stjepan Polju, na nogometnom igralištu. **U okviru sajma održani su:**

- **okrugli stol** na teme Strategija razvoja zadrugarstva u FBiH te Zadruge kao proizvođačke organizacije.
- promocija značaja konzumacije mlijeka i mliječnih proizvoda za zdravlje ljudi, rast i razvoj djece, uz degustaciju u centru grada.
- predstavljan ogledni **Pioneer hibrida kukuruza** na oglednoj parceli u Gračanici.
- **predstavljena** najkvalitetnija mliječna grla, rasplodne junice, mlade junice, žensku i mušku telad, ovnove, konje i druge proizvode karakteristične za naše područje.

13. ZAKLJUČCI IZ DOKUMENTA „ANALIZA LANCA VRIJEDNOSTI“

Tokom 2017. godine u okviru projekta GIZ EU Prolocal izvršeno je anketiranje odabranih poslovnih subjekata, vodećih privrednih djelatnosti proizvodnje i prerade drveta, plastike i metala.

Sumirani rezultati anketa objavljeni su u dokumentu „Analiza lanca vrijednosti“. Rezultati ove analize ukazuju da se većina privrednih subjekata suočava sa značajnim problemima (tržišta, ljudskih resursa, tehnologija i uslova privređivanja), od kojih su mnogi zajednički bez obzira na industrijsku granu.

Tržište. Većina privrednih subjekata ima problem sa izlaskom na tržište. Ovo se posebno odnosi na tržište EU, na kojem postoji konkurencija, a koje se pokazalo kao ključno za napredak BH privrede. Prije svega, BH privrednici često nedovoljno poznaju tržište da bi mogli pravilno usmjeriti svoju proizvodnju, a još više, potencijalni kupci na tim tržištima nedovoljno ili ništa ne znaju o proizvodima i proizvodnim mogućnostima BH firmi. Ako se želi postići pomak po ovom pitanju, onda se ne može oslanjati na to da će kupci sami doći. Ovdje mora postojati proaktivan pristup. Nadalje, ponuda i tražnja na tržištu EU i drugim svjetskim tržištima se stalno mijenja, stari proizvodi se poboljšavaju, uvode se novi. Ukoliko BH firme ne mogu da prate tehnološke i tržišne trendove, ne mogu ni biti konkurentne. Razvoj proizvoda nije jednostavna stvar i zahtijeva veliko znanje i velika ulaganja, ali bez toga nema opstanka.

Ljudski resursi i znanja. Kvalifikovani ljudi na svim nivoima proizvodnje su deficitarni: od majstora, tehničara do rukovodilaca proizvodnje i inženjera. Kod postojećeg inženjerskog kadra znanje i vještine se često zasnivaju na znanju starijih, iskusnih inženjera, od kojih su mnogi vrlo kompetentni u proizvodno-tehnološkom dijelu. Međutim, problem sa ovim kadrom je nivo znanja po pitanju novih tehnologija. Evropska konkurencija koristi nove tehnologije za projektovanje i često na tome zasniva svoju prednost. Takođe, jedna od najvažnijih stvari kod ljudskih resursa u ovim firmama je nedostatak ljudi i kapaciteta za kvalitetan tržišni nastup. Evropska konkurencija na ovu oblast mnogo polaže i ulaže u praćenje promjena na postojećem tržištu, pronalaženje novih tržišta, praćenje konkurencije, predviđanje budućih tržišnih trendova, itd. Kod većine naših firmi, ova funkcija je zanemarena i malo je ljudi koji se na ovakav način bave tržištem. Ovaj profil ljudi morao bi biti obrazovan i sa tehnološkom i sa tržišno-ekonomskog aspekta.

Tehnologija. Većina proizvođača ima ili potpuno zastarjelu opremu koja se što prije mora zamijeniti ili opremu koja je zastarjela, ali još neko vrijeme može služiti. Takva oprema povećava troškove održavanja, a time se povećavaju i troškovi proizvodnje. Osim toga, korištenje zastarjele opreme u proizvodnji zahtijeva veliki udio ručnog rada. Osim u slučajevima kad su preduzeća fokusirana na pojedine tržišne segmente gdje nema proizvodnje u velikim serijama, ovakva proizvodnja najčešće nije konkurentna na domaćem, a posebno na evropskom i drugim tržištima.

Poslovno okruženje i uslovi za poslovanje. Po pitanju okruženja u kom posluju, naša preduzeća su u dosta nepovoljnijem položaju u odnosu na evropsku konkurenciju. Zakonska regulativa koja se odnosi na poslovanje privrede je veoma komplikovana, pa su preduzeća dužna da se pridržavaju preko 20 zakona vezanih za veliki broj fiskalnih i parafiskalnih dažbina, te oko 30 zakona koji govore o kaznenim odredbama, a preduzeće je dužno da u toku godine preda preko 100 raznih prijava i obrazaca.

Na osnovu zajedničkih i specifičnih problema ali i mogućnosti, napravljene su preporuke za svaki lanac i svaku odabranu JLS. Ipak, zbog preglednosti, u tabeli ispod su prezentirane sve preporuke,

tako da su prvo predstavljene zajedničke bez obzira na industriju ili JLS, a zatim i specifične po lancu i JLS.“

U skladu sa zaključcima iz dokumenta „Analiza lanca vrijednosti“ i strateškim fokusima iz Strategije lokalnog razvoja Općine Gračanica za period 2016.-2020.godine (strateški fokusi: Iskoristiti konkurentnost Grada kao poduzetničkog centra, za otvaranje novih radnih mjesta, zadržati i privući mlade, iskoristiti potencijale u poljoprivredi, koristiti prednosti prekogranične saradnje, osigurati zaštitu životne sredine putem izgradnje komunalne infrastrukture i jačanja međuopćinske saradnje, koristiti turističke potencijale i osigurati očuvanje kulturno-historijske baštine), i u narednom periodu nastaviti započete aktivnosti na stvaranju povoljnog poslovnog okruženja realizacijom ključnih prioriteta ekonomskog sektora i to:

- Intenziviranju i institucionalizovanju komunikacije sa privrednicima i potencijalnim investitorima kroz rad LEV-a (lokalnog ekonomskog vijeća);
- Poboljšanju efikasnosti administrativnih procedura i umanjeњу barijere za rad privrednog sektora;
- Poboljšanju organizacije tradicionalnih privrednih sajmova i efekta sajmova u privlačenju investitora;
- Intenziviranju razvoja poljoprivrede (implementacijom projekata i podsticaja koji doprinose razvoju poljoprivrede)
- Iniciranju sistemskog pristupa u razvoju turizma – razvoj turističkih proizvoda (uvezivanje kompleksa termomineralnih voda Terme Gračanica sa historijskom jezgrom Grada i okoline i blizinom Međunarodnog aerodroma Tuzla), usvojiti Akcioni plan rada Turističke zajednice Grada koja će raditi na pripremi turističke ponude (prikupljati indikatore o turizmu kao privrednoj grani), promovisati turističke potencijale Grada te animirati zainteresovane investitore za ulaganje u nove smještajne kapacitete.

Na svim nivoima vlasti jačati mehanizme podrške razvoju poduzetništva naročito mikro, malih i srednjih firmi. Stalno jačati programe za podršku razvoja MSP i obrta, u skladu sa strateškim dokumentima razvoja Grada.

U partnerstvu sa udruženjima koja djeluju na području Grada, a posebno Udruženjem poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara, Udruženjem poslodavaca i samostalnih privrednika, Udruženjem obrtnika i NVO pomagati svim zainteresovanim licima u kreiranju i realizaciji novih radnih mjesta.

Razvijati i jačati partnerske odnose na svim nivoima u cilju lokalnog i regionalnog razvoja, kroz implementaciju projekata iz Strategije lokalnog razvoja Grada Gračanica, za period 2011-2020.godine.

Tim za razvojne projekte u saradnji sa Odsjekom za lokalni razvoj, koji je u sastavu Službe za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije će razvijati saradnju te:

- Pružati stručnu i savjetodavnu pomoć novootvorenim privrednim subjektima,
- Sa Udruženjem poslodavaca, samostalnih privrednika i drugim udruženjima pripremati i realizovati projekte koji doprinose lokalnom razvoju,
- Sa Udruženjem poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara i ZZ «Gračanka» i dalje raditi na edukaciji i usmjeravanju poljoprivrednih proizvođača pri korištenju prava na novčanu podršku.
- U saradnji sa NVO i institucijama viših nivoa vlasti preduzimati mjere smanjenja zone rizika za uzgoj poljoprivrednih kultura u dijelu donjeg toka rijeke Spreče.

14. INDIKATORI RAZVOJA
GRADA GRAČANICA SA UPOREDNIM POKAZATELJIMA ZA
TUZLANSKI KANTON U PERIODU 2015.- 2020. GODINE

Indikatori razvoja-Uporedni pokazatelji za Općinu Gračanica i Tuzlanski kanton u periodu 2015.-2020.godine													
R. br.	Indikatori razvoja po godinama	Grad Gračanica						Tuzlanski kanton					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Površina u km ²	216	216	216	216	216	216	2.649	2.649	2.649	2.649	2.649	2.649
2	Stanovništvo-broj	52.701	45.229	45.260	45.128	45.033	44.985	498.766	443.053	441.902	440.351	438.811	437.607
3	Gustina naseljenosti-broj	240	209	206	206	208,5	208,3	188	167	164	166	165,7	165,2
4	Broj zaposlenih	9.106	9.375	9.460	10.738	10.965	10.813	83.427	84.739	85.820	96.548	99.067	97.863
5	Broj nezaposlenih	9.345	8.675	8.254	7.570	7.101	7.261	96.429	91.693	87.103	80.989	75.461	77.112
6	Radna snaga-broj	18.451	18.451	17.714	18.308	18.066	18.074	179.856	176.432	172.923	177.537	174.528	174.975
7	Stepen zaposlenosti u % u odnosu na ukupan broj stanovnika	17	21	21	23,7	24,34	24,03	17	19	20	21,77	21,92	22,36
8	Stepen nezaposlenosti u %	51	48	47	41,35	43,2	40,2	54	52	50	45,6	43,2	44,1
9	Izvoz robe u hiljadama KM	170.218	197.700	191.762	212.938	226.534	217.094	1.194.559	1.269.083	1.584.912	1.729.498	1.791.792	1.671.314
10	Uvoz robe u hiljadama KM	200.755	217.200	210.411	208.039	212.310	194.993	1.544.530	1.546.718	1.791.190	1.942.319	2.142.315	1.871.496
11	Stepen pokrivenosti uvoza izvozom u %	85	85	91	102,38	106,7	111,33	77	82	86	89,04	83,64	89,30
12	Prosječna plaća u KM	524	541	584	615	631	649	733	744	767	797	824	863
13	Prosječna neto plaća u odnosu na prosječne neto plaće FBiH u %	63,3	63,4	68	96	68	68	88,3	88,7	89	90	89	90
14	Ukupna prosječna penzija u KM	336	338	340	364,07	382,09	391,71	383	388	392	423,1	443,75	456,95
15	Broj penzionera	5.655	5.758	5.804	5.833	5.991	6.159	69.966	70.827	71.049	71.244	71.935	72.472
16	Broj zaposlenih na jednog penzionera	1,6	1,6	1,6	1,8	1,8	1,8	1,2	1,2	1,2	1,4	1,4	1,4
17	Ukupan procenat poreza i doprinosa na i iz plaće	68,55%	68,55%	68,55%	68,55%	68,55%	68,55%	68,55%	68,55%	68,55%	68,55%	68,55%	68,55%
18	Broj preduzeća na 1000 stanovnika*	48	58	45	60	60,3	61,4	51	59	47	61,2	62,2	62,6
19	Broj učenika –osnovno obrazovanje	4.483	3.838	4.101	4.291	4.366	4.213	39.331	38.836	38.026	37.536	36.588	35.813
20	Broj učenika –srednje obrazovanje	1.788	1.703	1.700	1.682	1.658	1.655	16.890	15.751	15.966	15.576	15.078	14.923
21	Porezni prihodi po stanovniku u KM	49	95	105	124	135	144	81	111	116	126	143	167
22	Rang razvijenosti	16	20	20	26	24	23	4	4	4	6	6	5

Izvor podataka:“Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH 2015-2020“ Obradio: Federalni zavod za programiranje